

Handreiking opstellen regiovisie Wet verbetering beschikbaarheid jeugdzorg

2026

VOOR
JEUGD &
GEZIN

OZJ

Colofon

Auteurs

Ondersteuningsteam Zorg voor Jeugd (OZJ),
Platform Sociaal Domein (PSD),
Onderzoeks- en adviesbureau Significant

Met dank aan

De regio's uit de klankbordgroep en de
verschillende geïnterviewden uit de praktijk
De regioadviseurs van PSD, VWS en VNG,
Martje Weusten en
Ouassima El Haddioui (OZJ),
Patrick Tazelaar en Hanneke Brouwers
(Significant)

Datum

9 juli 2026

Versie

1

Waarom deze handreiking?

Aanleiding

Wet verbetering beschikbaarheid jeugdzorg (Wvbj) bevat de verplichting voor gemeenteraden om een regiovisie vast te stellen.

Doel

Deze handreiking beoogt jeugdhulpregio's te ondersteunen bij het opstellen van de regiovisie en het vertalen van visie naar concrete actielijnen, activiteiten, maatregelen en afspraken.

Deze handreiking bestaat uit twee delen

1. Handvatten voor het ontwikkelen van de regiovisie.

Gelaagdheid in de opbouw van de handreiking

- **Opgave:** een complex maatschappelijk vraagstuk, het verschil tussen de huidige en gewenste situatie;
- **Visie:** een samenhangend en richtinggevend toekomstbeeld;
- **Actielijn:** een samenhangend geheel van keuzes, afspraken en interventies;
- **Activiteiten, maatregelen en afspraken:** concrete invulling en uitvoering.

2. Een uitwerking van de verplichte onderdelen van de Wvbj.

- Regionale afstemming over schaarste;
- Met inspraak voor jeugdigen en ouders;
- Bovenregionale afstemming;
- Verbinding met lokaal georganiseerde jeugdhulp;
- Verbinding met landelijk georganiseerde jeugdhulp;
- Verbinding met aanpalende beleidsterreinen;
- Aanpak wachttijden en de wijze van formuleren maximaal aanvaardbare wachttijden;
- Regionale expertteams.

Gebruik de checklist in de bijlage om na te gaan of jouw regio alle verplichte onderdelen heeft uitgewerkt.

Inhoudsopgave

1. Handvatten voor de ontwikkeling van de regiovisie

1.1 Startpunt en opgaven	8
1.2 Visie op beschikbaarheid en continuïteit van specialistische jeugdhulp	9
1.3 Visie op samenwerking: lokaal, regionaal of bovenregionaal	11
1.4 Vertaling naar actielijnen	13
1.5 Informatievoorziening	14
1.6 Capaciteit en financiën	16
1.7 Monitoren, leren en veranderen, ook met de praktijk	17
1.8 Samenhang met andere ontwikkelingen in de regio	18
	20

2. Uitwerking van de verplichte onderdelen van de Wvbj

2.1 Regionale afstemming over schaarste	22
2.2 Met inspraak voor jeugdigen en ouders	24
2.3 Bovenregionale afstemming	28
2.4 Verbinding met lokaal georganiseerde jeugdhulp	30
2.5 Verbinding met landelijk georganiseerde jeugdhulp	33
2.6 Verbinding met aanpalende beleidsterreinen	37
2.7 Aanpak wachttijden en de wijze van formuleren maximaal aanvaardbare wachttijden	40
2.8 Regionale expertteams	45

3. Tot slot

Bijlagen checklist

Inleiding

Aanleiding

In het kader van de Wet verbetering beschikbaarheid jeugdzorg (hierna: Wvbj) zijn gemeenteraden verplicht een regiovisie op te stellen. In de praktijk blijkt dat regio's behoefte hebben aan duidelijkere inhoudelijke kaders voor het opstellen van de regiovisie, zoals welke onderdelen in de visie thuishoren, welke keuzes zij expliciet moeten maken en hoe zij ambities en afspraken voldoende concreet kunnen formuleren.

Om hierin te voorzien is samen met de regio's een handreiking voor de regiovisie ontwikkeld. Deze handreiking beoogt een richtinggevend en uniform kader te bieden en regio's daarmee te ondersteunen bij het opstellen (of doorontwikkelen) van een robuuste, praktisch uitvoerbare regiovisie die voldoet aan de wettelijke kaders.

Doel

Het doel van deze handreiking is om jeugdhulpregio's te ondersteunen bij het opstellen van de regiovisie en om regio's die al een regiovisie hebben handvatten te bieden om deze te toetsen en waar nodig door te ontwikkelen. De handreiking ondersteunt regio's bij het maken van keuzes en het vertalen van hun visie naar concrete actielijnen. Hierdoor wordt duidelijk welke beweging de regio wil maken en welke stappen nodig zijn om deze te realiseren.

De Wet verbetering beschikbaarheid jeugdzorg is ingevoerd omdat het jeugdzorgstelsel kampt met versnipperde inkoop en uitvoering en vrijblijvende regionale samenwerking. Daarnaast staan de beschikbaarheid en continuïteit van specialistische jeugdhulp onder druk door financiële tekorten, personeelsschaarste, toenemende vraag en beperkte sturingsinformatie. Dit leidt onder meer tot wachttijden, ontbrekend aanbod en onvoldoende zicht op (continuïteits)risico's.

De wet verplicht gemeenten daarom tot samenwerking in robuuste regio's en tot regionale of landelijke organisatie van specialistische jeugdhulp. Ook krijgt de Nederlandse Zorgautoriteit nieuwe taken op het gebied van stelselonderzoek, vroegsignalering en toezicht, en worden aanbieders verplicht tot meer transparantie in de financiële bedrijfsvoering en intern toezicht. Hiermee beoogt de wet meer samenhang in inkoop, organisatie en sturing van jeugdhulp te realiseren, administratieve lasten te verminderen en de beschikbaarheid en continuïteit van specialistische jeugdhulp beter te borgen.

Het doel is dat kwetsbare jeugdigen en gezinnen tijdig passende hulp ontvangen en het jeugdzorgstelsel beter beheersbaar en financieel houdbaar wordt.

Totstandkoming

Deze handreiking is ontwikkeld in samenwerking met het OZJ, VWS, VNG, PSD en jeugdhulpregio's. Daarbij zijn zowel regio's betrokken die al ver zijn met het opstellen van de regiovisie en het inrichten van de regionale samenwerking, als regio's die zich nog in een eerdere ontwikkelfase bevinden. Daarnaast is een aantal regiovisies bestudeerd en zijn er voorbeelden uit deze regiovisies opgenomen in de handreiking¹. De regiovisies die zijn bestudeerd zijn aangedragen vanuit het OZJ (regiosurvey) en dus niet geselecteerd op volledigheid of de mate waarin ze voldoen aan de Wvbj, zijn niet integraal getoetst en enkel op onderdelen benut voor deze handreiking ter inspiratie. Daarnaast is input opgehaald bij vertegenwoordigers van jeugdigen en ouders, aanbieders en gecertificeerde instellingen.

De ontwikkeling van deze handreiking is onderdeel van het programma GO (Geïntegreerd Ondersteuningsaanbod Hervormingsagenda Jeugd), onder leiding van Martje Weusten. De handreiking heeft een levend karakter: op basis van nieuwe inzichten, geleerde lessen en actuele ontwikkelingen wordt het document aangevuld en aangescherpt. De eerste herijking vindt naar verwachting plaats in het najaar van 2026.

De handreiking dient zowel als checklist om na te gaan of de regiovisie aan de verplichte elementen voldoet als hulpmiddel bij het opstellen of doorontwikkelen van een regiovisie.

¹ Flevoland, Groningen, Haaglanden, IJsselland, Kop van Noord-Holland, Zaanstreek-Waterland, Zeeland, Zuid-Limburg.

Leeswijzer

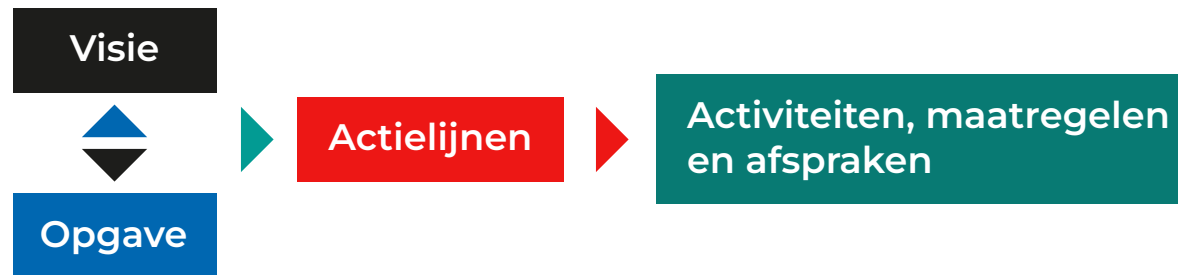
We hanteren in deze handreiking een aantal termen die we toelichten:

Opgave: dit zien we als een complex maatschappelijk vraagstuk (*wicked problem*) dat niet door één partij op te lossen is en vraagt om samenwerking en een samenhangende en doelgerichte inzet. Een opgave beschrijft het verschil tussen de huidige en de gewenste situatie.

Visie: hieronder verstaan we een samenhangend en richtinggevend toekomstbeeld dat beschrijft welke maatschappelijke ontwikkeling wordt nagestreefd en welke waarden daarbij leidend zijn. De visie geeft de normatieve en inhoudelijke koers voor uitvoering.

Actielijn: een samenhangend geheel van keuzes, afspraken en interventies waarmee wordt gestuurd op en gewerkt aan het realiseren of aanpakken van één of meerdere opgaven.

Activiteiten, maatregelen en afspraken: hiermee wordt concrete invulling en uitvoering gegeven aan een actielijn. We gaan uit van een samenhang tussen deze begrippen. De visie en opgave vormen het startpunt voor handelen, waarbij soms de visie voorliggend is, gevolgd door opgaven (wat moet er veranderen om het toekomstbeeld te realiseren). In andere situaties is de opgave voorliggend, gevolgd door een visie hierop (hoe willen we dit urgente vraagstuk aanpakken). Actielijnen vertalen dit naar een samenhangende aanpak. Activiteiten, maatregelen en afspraken maken deze aanpak concreet en uitvoerbaar in de praktijk.

Het eerste deel van de handreiking ondersteunt regio's bij het ontwikkelen van de regiovisie, door het bieden van handvatten bij het bepalen van een startpunt, een gewenst eindbeeld en tussenliggende stappen. Dit betekent niet dat alle stappen gevolgd moeten worden of dat zij in een vaste volgorde worden doorlopen. Iedere regio kent zijn eigen vertrekpunt en kan onderdelen uit deze handreiking naar eigen inzicht benutten.

In het tweede deel van deze handreiking gaan we in op de verplichte onderdelen van de Wet verbetering beschikbaarheid jeugdzorg. We benoemen steeds wat er per verplicht element minimaal in de regiovisie zou moeten staan en we geven handvatten en richting mee voor de inhoudelijke uitwerking ervan. Waar relevant verwijzen we naar handige kennisdocumenten, goede voorbeelden of organisaties die kunnen helpen.

De verplichte elementen die de Wvbj beschrijft verschillen soms in aard: van visie en kaders tot vrij concrete afspraken. De Wvbj schrijft niet voor dat alle uitwerking in één document hoeft te worden opgenomen. Het is aan de regio's zelf om te bepalen welke mate van concreetheid en uitwerking gewenst is in de regiovisie dan wel in onderliggende documenten, mits er een duidelijke koppeling en samenhang is tussen de visie en eventuele onderliggende (openbare) documenten. Het is namelijk van belang dat de regiovisie in zijn totaliteit (het totaal aan verplichte onderdelen) door gemeenteraden wordt vastgesteld en beschikbaar is om de gemeenteraad in staat te stellen haar toetsende rol te vervullen.

Verplichte onderdelen van de Wvbj zullen we steeds aanduiden met en toelichten in schuingedrukte tekst. Dit geeft aan wat minimaal in de regiovisies moet worden opgenomen.

Bij ieder van de verplichte onderdelen benoemen we ook het betreffende artikel uit het Besluit verbetering beschikbaarheid jeugdzorg (hierna: Besluit Wvbj).

1. Handvatten voor de ontwikkeling van de regiovisie

1. Handvatten voor de ontwikkeling van de regiovisie

Het opstellen van de regiovisie is - afhankelijk van het startpunt van de regio - doorgaans een langdurig proces waarbij veel partijen betrokken moeten worden. Neem de tijd om alle stappen zorgvuldig, en met de juiste betrokkenen, te doorlopen. In dit hoofdstuk beschrijven we enkele stappen die regio's kunnen doorlopen om tot een regiovisie te komen. Afhankelijk van het startpunt van de regio zijn bepaalde stappen wellicht meer of minder relevant.

1.1 Startpunt en opgaven

De aanleiding voor de Wvbj zijn verschillende signalen dat het huidige jeugdhulpstelsel zijn gebreken kent, zoals toenemende vraag en financiële tekorten, wachttijden en versnippering in inkoop en uitvoering. Daarnaast kennen regio's en gemeenten hun eigen uitdagingen. Deze paragraaf helpt de regio om scherp te krijgen waar zij nu staan: wat laat de huidige situatie zien, wat wil men veranderen, welke lessen uit het verleden zijn relevant voor de toekomst en welke ontwikkelingen komen op de regio af?

1.1.1 Lokale en regionale data over jeugdhulp

Een gezamenlijk startpunt vraagt om een (datagedreven) beeld van waar de regio nu staat. Door inzicht te verzamelen in onder andere aantallen kinderen in de specialistische jeugdhulp, het type voorzieningen dat zij gebruiken en de bijbehorende doorlooptijden, volumes, intensiteit en kosten, ontstaat zicht op de huidige vraag, het gebruik, het aanbod en de beschikbaarheid van jeugdhulp.

Aandachtspunten en tips:

- Breng in kaart welke data lokaal, regionaal en bovenregionaal beschikbaar zijn om inzicht te krijgen in vraag en aanbod van jeugdhulp, en maak deze data waar mogelijk regionaal samenhangend beschikbaar (zie paragraaf 1.5).
- Organiseer binnen de regio de informatie voorziening (zie paragraaf 1.5).
- Analyseer de beschikbare data om overeenkomsten en verschillen tussen gemeenten zichtbaar te maken en trends te identificeren. Probeer onderliggende oorzaken te duiden.
- Breng in kaart welke aanbieders actief zijn in de regio en op welke onderdelen van het zorglandschap zij opereren.
- Breng maatwerkplaatsingen en wachttijden in beeld, uitgesplitst naar zorgvormen en gemeenten/regio's. Wat zegt dit over de mate waarin er sprake is van een dekkend zorglandschap?

1.1.2 Evalueren en leren van eerdere visies, programma's en projecten

Naast een kwantitatief beeld op basis van beschikbare data is het belangrijk om stil te staan bij wat de regio al weet of heeft geleerd. Er is al ervaring opgedaan met eerdere regiovisies, programma's en projecten, en er zijn lessen te trekken uit wat lokaal en regionaal eerder goed heeft gewerkt en wat minder. Door deze inzichten expliciet te maken, ontstaat een basis waarop de regio kan voortbouwen en een gezamenlijk begrip van welke keuzes in de praktijk wel en niet werken (en waarom).

Aandachtspunten en tips:

- Breng geleerde lessen uit eerdere evaluaties van regiovisies, project- en programma-evaluaties en evaluaties van interventies samen. Wat maakte dat bepaalde zaken wel of juist niet effectief waren?
- Breng successen en knelpunten in de uitvoering in kaart. Waar lopen gemeenten en professionals (en jeugdigen en gezinnen) tegenaan in de praktijk?
- Betrek ervaringsdeskundigen (jeugdigen en ouders) om betekenis te geven en geleerde lessen en successen kleur te geven.
- Maak overeenkomsten en verschillen tussen gemeenten inzichtelijk.

1.1.3 Inzicht in maatschappelijke opgaven en zorgbehoeften

Een scherp startpunt vraagt ook om een blik vooruit. Het toekomstig gebruik van jeugdhulp wordt door meerdere factoren beïnvloed en is mede een afspiegeling van de lokale context, beleid, toegankelijkheid, het beschikbare aanbod, historie en maatschappelijke ontwikkelingen. Een blik vooruit vraagt daarom om het combineren van kwantitatieve inzichten met inhoudelijke duiding en kennis uit de praktijk, om daarmee de verwachte ontwikkeling van vraag en aanbod op korte en lange termijn in kaart te brengen.

Aandachtspunten en tips:

- Breng de verwachte demografische ontwikkeling in kaart. Welke sociaal-economische factoren (zoals armoede, eenoudergezinnen, schoolverzuim, ggz-problematiek, e.a.) zijn relevant en hoe ontwikkelen deze zich?
- Welke beleidswijzigingen zijn voorzien en wat betekenen deze voor toegankelijkheid en (sturing op) gebruik van jeugdhulp?
- Betrek de praktijk bij het in kaart brengen van de verwachte ontwikkelingen van vraag en aanbod.

Regio IJsselland heeft samen met betrokken partners de vorige regiovisie geëvalueerd en op basis daarvan uitgangspunten geformuleerd die richting geven aan de nieuwe regionale visie.

1.2 Visie op beschikbaarheid en continuïteit van specialistische jeugdhulp

De Wvbj beschrijft een duidelijke visie: verbeterde beschikbaarheid en continuïteit van specialistische jeugdhulp. Dit moet bijdragen aan het overkoepelende doel van de Hervormingsagenda: de meest kwetsbare jeugdigen en gezinnen worden voorzien van passende hulp in een goed werkend, beter beheersbaar en financieel houdbaar jeugdhulpstelsel.

Daartoe zijn gemeenten aan zet om samen te werken in robuuste jeugdregio's en om bepaalde vormen van specialistische jeugdhulp regionaal in te kopen en hierover (boven)regionaal af te stemmen. De wijze waarop de zorg wordt georganiseerd is niet vastgelegd en kan zowel op lokaal als (boven)regionaal niveau.

De regiovisie dient dus minimaal te beschrijven hoe zij betere lokale, regionale en landelijke beschikbaarheid en continuïteit van specialistische jeugdhulp wil realiseren.

De wijze waarop dit in de regiovisie wordt uitgewerkt is vormvrij. Wel dient de regiovisie zodanig concreet van aard te zijn dat deze kan worden vertaald naar een strategie voor de inkoop van specialistische jeugdhulp en naar afspraken over de wijze waarop administratieve processen voor deze jeugdhulpvormen in de regio worden geharmoniseerd.

1.2.1 Koers bepalen met leidende principes of ambities

De regiovisie beschrijft een gewenst toekomstbeeld, dan wel een perspectief op hoe een urgent maatschappelijk probleem of vraagstuk aangepakt zou moeten worden. Dit begint met het formuleren van een beperkt aantal leidende principes of ambities, *waaruit een expliciete visie blijkt op de rol van de regio in het verbeteren en borgen van beschikbaarheid en continuïteit van specialistische jeugdhulp.*

Deze principes vormen de toetssteen voor besluitvorming en het normatieve en richtinggevende kader voor verdere keuzes, doelen en ontwikkelingen. Zij maken duidelijk waar de regio voor staat en waar zij naartoe wil. De leidende principes benoemen bijvoorbeeld de belangrijkste regionale uitdagingen ('voorkomen dat jeugdigen die 18 worden tussen wal en schip vallen'), maken concreet wat er voor jeugdigen en gezinnen zichtbaar en merkbaar moet verbeteren ('jeugdigen groeien zo thuis mogelijk op') en/of schetsen hoe dit bereikt moet worden ('zorg wordt zo nabij mogelijk georganiseerd'). Hoewel deze principes politiek-bestuurlijk van aard zijn, is het waardevol om ze in verbinding met de praktijk te ontwikkelen, zodat zij herkenbaar, toepasbaar en richtinggevend zijn én aansluiten bij de leefwereld van jeugdigen en ouders.

Als we spreken van 'de praktijk' bedoelen we steeds jeugdigen en ouders, professionals (van aanbieders, lokale teams of regionale expertteams), aanbieders en andere partners, zoals gecertificeerde instellingen, de Raad voor de Kinderbescherming, het onderwijs, welzijn/maatschappelijk werk, huisartsen en anderen. Door de praktijk actief te betrekken, ontstaat een rijker en realistischer beeld van de huidige situatie, van wat inwoners nodig hebben en welke beweging gewenst is. Deze samenwerking draagt bij aan herkenning, draagvlak en een gedeelde visie die aansluit bij de dagelijkse praktijk.

Aandachtspunten en tips:

- Laad de leidende principes met een korte toelichting zodat helder is wat wordt bedoeld.
- Benut hiervoor ook de collectieve ervaringskennis van ervaringsdeskundigen. Zij kunnen kritisch meekijken en de leidende principes meer kleur geven.
- Taal doet ertoe. Samenwerken start met gezamenlijke taal die voor iedereen begrijpelijk is. Gebruik heldere taal.

1.2.2 Scope van de visie

Bij het formuleren van de regiovisie is het belangrijk om stil te staan bij de scope. Een smalle scope - in lijn met hetgeen wettelijk verplicht is volgens de Wvbj - biedt focus en concreetheid, maar kan samenhang met andere domeinen onderbelicht laten. Sommige regio's kiezen daarom voor een bredere scope dan enkel beschikbaarheid en continuïteit van specialistische jeugdhulp. Bijvoorbeeld door de visie te positioneren binnen het gehele jeugd- of sociaal domein. Een brede scope kan helpen om samenhang te benadrukken, maar brengt het risico met zich mee dat de visie abstract blijft.

Aandachtspunten en tips:

- Bij een nauwe(re) scope, dus hetgeen wettelijk verplicht is volgens de Wvbj: Hoe wordt gezorgd voor voldoende verbinding met andere domeinen en ontwikkelingen?
- Bij een brede(re) scope: Past dit binnen de eigen *circle of influence* en is duidelijk waar men naartoe wil bewegen?

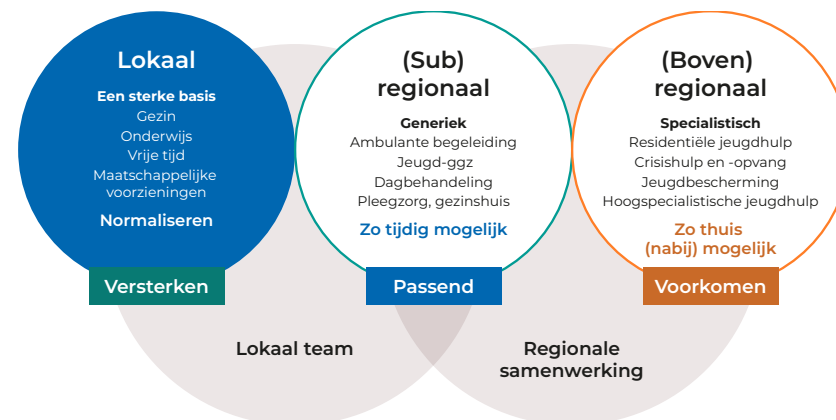

1.3 Visie op samenwerking: lokaal, regionaal of bovenregionaal

De Wvbj vraagt dat regio's expliciet maken hoe zij samenwerken. Niet alle opgaven en ambities vragen om een aanpak op dezelfde schaal. 'Het gewone leven versterken' impliceert bijvoorbeeld een sterke lokale rol, terwijl 'zorg van hoge kwaliteit, voor een goede prijs' ook regionaal uitgewerkt kan (en soms moet) worden. Om samenwerking op regionaal niveau te faciliteren is het belangrijk om hierover bewuste keuzes te maken en aandacht te besteden aan de wijze waarop de verschillende niveaus elkaar versterken. De lokale opgaven staan centraal. Regionale en lokale verantwoordelijkheden staan daarbij niet tegenover elkaar, maar versterken elkaar: het gaat niet om het herverdelen van taken, maar om ze zo op elkaar te laten aansluiten dat ze samen meer mogelijk maken.

In Kop van Noord-Holland gaat de regionale samenwerking verder dan strikt noodzakelijk: *"de opgaven die voortvloeien uit de ambities in deze regiovisie vragen om de inzet van kennis, kunde en capaciteit die niet vanuit één organisatie kan worden geboden."* Drenthe gaat uit van "regionale samenwerking gebaseerd op verbinding, niet op eenvormigheid". Andere regio's hanteren wel het bekende 'lokaal, tenzij' principe en kiezen voor minimale regionale samenwerking op de vlakken waar dit wettelijk verplicht is, of waar dit lokaal niet mogelijk, effectief of doelmatig is.

Het is goed om expliciet te maken wat op welk niveau belegd wordt, zoals in onderstaand visueel voorbeeld van Zeeland.

Figuur 1. Afbeelding afkomstig uit regiovisie Zeeland

Aandachtspunten en tips:

- Maak expliciet wat binnen de wettelijke kaders primair een lokale dan wel regionale verantwoordelijkheid is. Waar is lokale beleidsruimte gewenst en waar is regionale uniformiteit nodig voor meer effectiviteit of doelmatigheid, of om beter te kunnen sturen en leren?
- Welke afspraken worden gemaakt over lokale verantwoordelijkheden en over hoe lokale ontwikkelingen regionaal bij elkaar gebracht worden waar relevant?
- Welke afspraken worden gemaakt over regionale verantwoordelijkheden en hoe wordt gezorgd dat dit aansluit bij de lokale praktijk in alle gemeenten?

Regionale samenwerking/governance

Breng in kaart hoe de huidige samenwerkingsstructuur is ingericht en wat daarin goed werkt of juist knelt. Bepaal vervolgens wat nodig is om uitvoering te geven aan de geformuleerde opgaven en visie: vraagt dit om meer regionale slagkracht of kennisdeling, om een sterkere verbinding met het lokale veld, of om intensievere samenwerking met een selecte groep aanbieders? Richt de governance daarop in, zodat deze ondersteunend is aan de beoogde beweging.

Conform de Wvbj is vereist een jeugdregio in te stellen in de vorm van een Gemeenschappelijke Regeling (GR), te weten een:

- a. Centrumgemeente;
- b. Openbaar lichaam;
- c. Bedrijfsvoeringsorganisatie.

De Jeugdregio oftewel GR wordt ten minste belast met:

- a. Het regionaal contracteren of subsidiëren van kinderbeschermingsmaatregelen, jeugdreclassering en de bij amvb aangewezen vormen van jeugdhulp;
- b. Bovenregionale afstemming over de inkoop van bij AMvB aangewezen jeugdhulpvormen, kinderbescherming en jeugdreclassering;
- c. De organisatie van regionale expertteams (RET's).

Afhankelijk van de, op grond van onder andere de regiovisie, gewenste samenwerking - en de omvang/scope daarvan - dient een passende vorm (openbaar lichaam, centrumgemeente of bedrijfsvoeringsorganisatie) en governance (bijvoorbeeld de inrichting van een AB/DB-structuur) te worden ingericht. Het is van belang daarbij oog te hebben voor de huidige regionale

structuren en werkwijzen én oog te hebben voor een eventuele optimalisatie daarvan. Voldoende regionale slagkracht op basis van duidelijke bevoegdheden (delegatie of mandaat en volmacht), rollen en verantwoordelijkheden, zijn cruciaal voor een effectieve governance.

i Voor meer informatie over de inrichting van de regionale samenwerking neem dan contact op met go@vng.nl of bezoek de volgende pagina's: [Regionalisering](#) en [Keuzehulp GR \(Gemeenschappelijke Regeling\)](#).

In Groningen wordt de regionale inkooporganisatie (RIGG) aangestuurd door het dagelijks bestuur van de GR. “Naast het dagelijks bestuur bestaat de Adviescommissie jeugdhulp. Hierin nemen alle bestuurlijk portefeuillehouders jeugdhulp van de Groninger gemeenten deel. Een belangrijk doel van deze adviescommissie is om voorafgaand aan vergaderingen van het DB te adviseren en daarmee het draagvlak van besluiten in het DB te vergroten”. In Zuid-Limburg is het juist andersom: in plaats van alle lokale portefeuillehouders die adviserend zijn aan de regio, is een afvaardiging van bestuurders (een stuurgroep bestaande uit zes wethouders) bestuurlijk opdrachtnemer van de regio. In die hoedanigheid voeren zij regie op de regionale samenwerking en adviseren zij het bestuurlijk overleg waaraan alle zestien gemeenten deelnemen.

1.4 Vertaling naar actielijnen

Met enkel leidende principes of ambities blijft de regiovisie abstract en geeft daarmee te weinig richting aan de uitvoering. Om de visie van de regio daadwerkelijk te realiseren en aan de slag te gaan met de regionale opgaven, is het raadzaam om haar te vertalen naar een beperkt aantal actielijnen. Deze actielijnen maken duidelijk welke bewegingen nodig zijn, met wie die bewegingen worden ingezet en waar de regio haar focus op richt. Prioritering is daarbij essentieel: informatie, data, ervaringen en inhoudelijke afwegingen kunnen samen leiden tot keuzes over wat, gegeven het startpunt/de opgaven en de visie, voor deze regio het meest urgent, kansrijk of noodzakelijk is. Zonder prioriteiten blijft alles belangrijk en is niets sturend.

Aandachtspunten en tips:

- Zet de regionale visie op jeugdhulp en het zorglandschap af tegen het regionale startpunt en identificeer op basis daarvan een aantal actielijnen die helpen de gewenste beweging te maken.
- Bepaal het gewenste niveau om deze actielijnen te beleggen (lokaal, regionaal of bovenregionaal).
 - Hoe wordt verbinding tussen die niveaus geborgd?
 - Wil men richting geven aan lokale ontwikkelingen door een basisniveau aan afspraken of kaders te formuleren?
 - Hoe wordt omgegaan met verschillen tussen gemeenten (bijvoorbeeld verschillende groeipaden)?
- Prioriteer de regionale actielijnen om focus aan te brengen op de inzet van mensen en middelen (betrek hierbij ook de praktijk).

- Beschrijf de gewenste effecten of beweging: wat wil men concreet in de praktijk zien om te weten dat de gewenste beweging in gang is gezet? Welke ongewenste neveneffecten kunnen optreden, hoe wordt dit gesignaleerd en hoe wordt hierop gestuurd?
- Maak afspraken over de samenwerking op deze actielijnen:
 - Wie is (eind)verantwoordelijk/beslissingsbevoegd?
 - Wie leveren een bijdrage?
 - Welke middelen (tijd, capaciteit, budget) zijn beschikbaar?

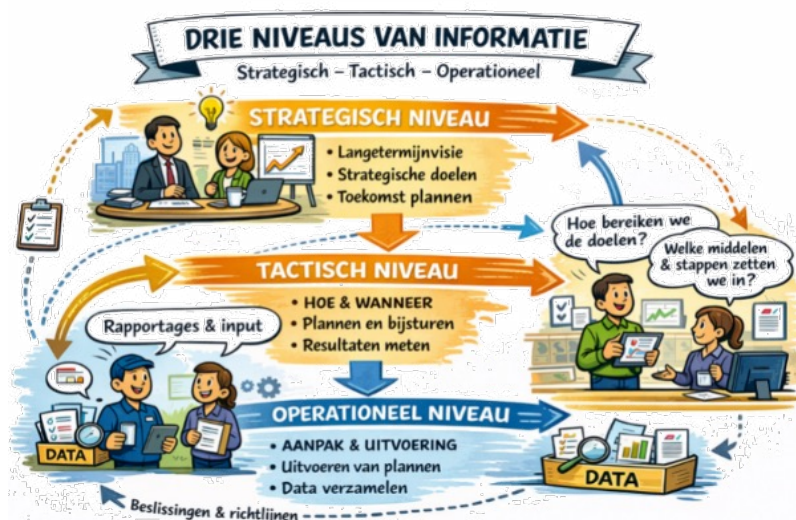
Betrek de Regioadviseurs Platform Sociaal Domein om ideeën te klankborden, voor verbinding met andere (boven)regionale ontwikkelingen, inhoudelijke expertise of goede voorbeelden uit andere regio's.

Mensen met ervaringskennis en ervaringsdeskundigen kunnen bijdragen aan alle niveaus - van startpunt tot visie en concretisering - mits men ervaringsdeskundigen vraagt met kennis en vaardigheden die passen bij de voorliggende vraag. Regionale netwerken kunnen hierbij helpen ([zie paragraaf 2.2](#)).

1.5 Informatievoorziening

Bij het ontwikkelen en prioriteren van actielijnen is het belangrijk om op voorhand al aandacht te hebben voor de organisatie van de regionale informatievoorziening. In veel regiovisies ontbreekt dit element: informatievoorziening wordt niet benoemd of apart beschreven, zonder duidelijke relatie met de inhoudelijke ambities en opgaven. Door per actielijn expliciet te doordenken welke informatie nodig is om te sturen, te monitoren en te leren en eventueel te veranderen, wordt data een bruikbaar instrument in plaats van een extra registratielast.

Dit vraagt om gezamenlijke afspraken over dataverzameling en -deling, datakwaliteit, eigenaarschap en het gewenste handelingsperspectief, op zowel lokaal als regionaal en eventueel ook op bovenregionaal niveau (dit laatste is niet verplicht volgens de Wvbj).

Figuur 1. Afbeelding afkomstig van OZJ/GO

i Data en Monitoring

Aandachtspunten en tips:

- Werk per opgave uit:
 - Welk effect wil men kunnen waarnemen? Welke indicatoren zijn hiervoor nodig?
 - Welke informatiebehoefte is er ten aanzien van dit thema? Hoe verschilt deze behoefte per stakeholder?
 - Hoe betrouwbaar zijn deze data?
 - Wat is het handelingsperspectief? Wat doet men met de data? Hoe wordt hiermee gestuurd? Wie hebben hierin een rol?
 - Hoe en met wie wordt de beschikbare data gedeeld?
- Maak afspraken over:
 - Gedeelde taal en definities;
 - Registratie van informatie/indicatoren (hoe, wat, waar, wanneer en door wie er geregistreerd wordt);
 - Hoe/door wie data wordt beheerd (eigenaar) en geïnterpreteerd;
 - Wie aan zet is om bij te sturen.
- Welke data moeten regionaal of (of desgewenst bovenregionaal) worden verzameld of gebundeld, en welke informatie blijft primair lokaal? Hoe wordt deze informatie samengebracht?
- Vergeet niet om, naast cijfers, ook structureel verhalen en ervaringen op te halen (tellen én vertellen).
- Eventueel beschikbaarheid van mensen en middelen voor dataverzameling, rapportage en bijvoorbeeld een gezamenlijke monitor.

Voor vragen over informatievoorziening in jouw gemeente of regio, neem contact op met team GO van het Ondersteuningsteam Zorg voor Jeugd (go@vng.nl) of sluit aan bij de Leercirkel Data van de VNG.

1.6 Capaciteit en financiën

Het realiseren van de ambities uit de regiovisie vraagt om beschikbare capaciteit en financiering om de (boven)regionale rol te kunnen invullen. Op ambtelijk niveau is tijd en capaciteit nodig om verbinding te leggen tussen gemeenten en de regio, bijvoorbeeld voor het uitwisselen van informatie en ontwikkelingen en gezamenlijk afstemmen met aanbieders, onderwijs en gecertificeerde instellingen. Er kunnen bijvoorbeeld ambtelijk portefeuillehouders voor (boven)regionale thema's worden aangewezen. Dit maakt dat binnen de regio('s) kennishouders verdeeld kunnen worden ten behoeve van specialisatie en een gezamenlijk sterk kennisfundament. Dit vraagt wel om onderling vertrouwen en bereidheid elkaar te helpen en samen te werken: gebruikmaken van de gezamenlijke capaciteit en kennis.

Ook op bestuurlijk niveau is betrokkenheid nodig, bijvoorbeeld in de vorm van een bestuurlijk trekker of aanjager die de regiogemeenten regionaal of bovenregionaal vertegenwoordigt en ontwikkelingen aanjaagt.

Dit vraagt om keuzes in hoe capaciteit wordt georganiseerd en gefinancierd. Gemeenten kunnen bijvoorbeeld ambtelijke uren beschikbaar stellen voor regionale samenwerking, ambtenaren voor een deel detacheren naar een regionaal team of werkgroep, of capaciteit regionaal organiseren. Het is van belang om expliciet te maken wie deze capaciteit inhoudelijk en hiërarchisch aanstuurt en hoe samenwerking wordt ingericht.

Tot slot is financiering nodig om deze capaciteit in te zetten en om ontwikkelingen aan te jagen, zoals voor pilots of ontwikkelbudget voor aanbieders. Is er een regionaal budget waar alle regio's aan bijdragen, of dienen voor losse ontwikkelingen lokaal middelen beschikbaar te worden gesteld? Het kan relevant zijn om afspraken te maken over hoe kosten worden verdeeld en hoe structurele en incidentele uitgaven bekostigd worden.

Zeeland heeft dit als randvoorwaarde opgenomen in de regiovisie: om de ontwikkeldoelen uit de regiovisie te kunnen uitvoeren is voldoende capaciteit nodig op beleid, uitvoering en ondersteuning, zowel bij gemeenten als partners. De benodigde ambtelijke ontwikkelcapaciteit wordt daar op basis van een jaarlijkse uitvoeringsagenda voorgelegd aan het Provinciaal Managementoverleg. Ook in Zaanstreek-Waterland verbinden regiogemeenten zich samen met jeugdhulpaanbieders aan het leveren van capaciteit om thema's op de gezamenlijke ontwikkelagenda uit te werken en tot uitvoering te brengen.

1.7 Monitoren, leren en veranderen, ook met de praktijk

Om te borgen dat de visie en actielijnen daadwerkelijk bijdragen aan het realiseren van de beoogde ontwikkeling is het van belang om monitoren, leren en veranderen als een doorlopend proces in te richten. Dit betekent dat regio's niet alleen terugkijken aan het eind van de looptijd van de regiovisie, maar juist ook kortcyclisch leren en bijsturen gedurende de uitvoering. Dit draagt bij aan inzicht in wat werkt, wat niet werkt en waarom. Deze inzichten vormen vervolgens opnieuw input voor het bijstellen van actielijnen en afspraken in de praktijk.

Leren vindt plaats op verschillende niveaus: in de uitvoering, waar professionals dagelijks werken met jeugdigen en gezinnen, op beleidsniveau en op bestuurlijk niveau. Dit vraagt om samenwerking en uitwisseling tussen gemeenten in de regio, maar ook om verbinding met bovenregionale en landelijke ontwikkelingen. Door deze verschillende niveaus met elkaar te verbinden, ontstaat een leercyclus waarin inzichten uit de praktijk worden benut om het beleid en de uitvoering continu te verbeteren. Het structureel betrekken van de praktijk - jeugdigen en ouders, aanbieders, professionals, onderwijs en andere partners - is hierbij essentieel.

Om deze doorlopende leercyclus te realiseren, kunnen regio's nadenken over hoe deze leerprocessen worden georganiseerd en hoe lessen worden geborgd. Dit omvat niet alleen het verzamelen en duiden van informatie, maar ook het faciliteren van uitwisseling, vertaling naar aanpassingen in de uitvoering en borging op de verschillende niveaus.

Kop van Noord-Holland beschrijft in haar regiovisie leren op verschillende niveaus: leren op inwonerniveau (ervaringen van inwoners ophalen en op basis hiervan de zorg verbeteren), op zorgproductniveau (interventies waarvan de effectiviteit is aangetoond), op professionelniveau (professionals leren van het delen van ervaringen, kennis en expertise) en op gemeente- en regioniveau (leren van elkaar in de transformaties van het sociaal domein, van andere gemeente regio's en partners).

Aandachtspunten en tips:

- Hoe concreter de visie en actielijnen, hoe meer zicht op het gewenste eindpunt. Dit helpt om te bepalen of de gewenste ontwikkeling in gang is gezet.
- Het Verkenninginstrument Toegang (VIT) of de vragenlijst/monitor van de Hervormingsagenda kunnen dienen als nulmeting voor hoe de gemeenten en regio ervoor staan.
- Ook de Monitor Regionale Expertteams kan worden benut om inzicht te krijgen in knelpunten in complexe casuïstiek en hiaten in de jeugdhulp.
- Leg vast hoe, op welke momenten, welke niveaus en in welke gremia monitoring, leren en veranderen periodiek plaatsvinden en op welke wijze lessen worden benut om bij te sturen en worden geborgd.
- Leg vast hoe de praktijk structureel wordt betrokken door vaste vormen van participatie te organiseren (bijvoorbeeld ontwikkeltafels met aanbieders, praktijkreflectie met professionals of thematische werksessies).
- Organiseer of sluit aan bij uitwisseling met andere regio's of landelijke netwerken (bijvoorbeeld via leerkringen of kennisnetwerken) om inzichten te vergelijken en te benutten voor de eigen regionale aanpak.

Gemeenten in Zeeland brengen met een gezamenlijke data-template eigen data in beeld. Dit is vervolgens gebruikt om gezamenlijk leren van data te faciliteren, bijvoorbeeld zodat toegangen tot jeugdhulp beter zicht krijgen op het eigen verwijsgedrag. Hiermee werden data, toegang en beleid aan elkaar verbonden.

In Drenthe wordt gewerkt met de Kwaliteitsmonitor Jeugd, die inzicht geeft in hoe de gemeentelijke toegang functioneert, of professionals voldoende vakmanschap en handelingsruimte ervaren en hoe de samenwerking verloopt. Daarnaast benutten ze de Kwantitatieve monitor jeugdhulpgebruik voor een regionaal, uniform beeld van het gebruik van jeugdhulp binnen en buiten de wettelijke zorgvormen.

[Leertraject 'Werken en sturen vanuit eenvoud en de bedoeling'](#)

1.8 Samenhang met andere ontwikkelingen in de regio

De opgaven binnen de regiovisie staan niet op zichzelf, maar raken aan meerdere lopende en geplande ontwikkelingen in de regio, zoals inzet op preventie, domeinoverstijgend werken, de af- en ombouw van gesloten jeugdhulp en het toekomstscenario kind en gezinsbescherming. Door deze ontwikkelingen expliciet te verbinden aan of onder te brengen bij (de actielijnen uit) de regiovisie wordt duidelijk hoe zij met elkaar samenhangen, elkaar kunnen versterken en waar uitwisseling nodig is.

Zeeland: "Veel gemeenten en veiligheidspartijen in Zeeland zijn al bezig met de aanpak van jeugdcriminaliteit. Wat nog ontbreekt is de verbinding van de lokale initiatieven met elkaar, om zicht en grip te krijgen op de echte criminele netwerken waar jongeren bij betrokken zijn, die over gemeentegrenzen heen gaan. [...] We werken toe naar een gezamenlijke agenda van de domeinen jeugd en veiligheid, waar het vergroten van kennis en deskundigheid en het ontwikkelen van specifieke hulp onderdeel van uitmaken".

Aandachtspunten en tips:

- Benoem welke lokale, regionale en landelijke ontwikkelingen samenhangen met de (beschikbaarheid en continuïteit van specialistische) jeugdhulp en de regiovisie?
- Hoe geven gemeenten invulling aan versterken van preventie en domeinoverstijgend werken en hoe raakt dit aan de regiovisie? En wat betekent dit voor de informatievoorziening in de regio?

Hieronder verwijzen we naar enkele relevante inhoudelijke, landelijke ontwikkelingen. Deze zijn nadrukkelijk niet uitputtend.

Stevige lokale teams

In de Hervormingsagenda Jeugd en het [convenant Stevige lokale teams](#) is afgesproken dat in alle gemeenten laagdrempelige teams beschikbaar zijn die integraal werken aan ondersteuning van jeugdigen en gezinnen. Deze teams vormen het eerste aanspreekpunt, bieden zelf hulp en werken samen met andere domeinen om problemen vroegtijdig aan te pakken en zwaardere jeugdhulp waar mogelijk te voorkomen. [Vind hier meer informatie](#) over stevige lokale teams.

Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming

Het Toekomstscenario richt zich op een fundamentele vernieuwing van de jeugdbescherming, met als uitgangspunten een gezinsgerichte, samenhangende en lerende aanpak. Daarbij wordt gewerkt met vaste contactpersonen voor gezinnen en nauwere samenwerking tussen professionals, zodat eerder passende hulp wordt geboden en escalatie kan worden voorkomen.

Zorgakkoorden IZA, AZWA, GALA

In het Integraal Zorgakkoord (IZA) en Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA) zijn landelijke afspraken tussen overheid en zorgpartijen om de zorg toegankelijk, betaalbaar en toekomstbestendig te houden. Belangrijke thema's zijn samenwerking in de regio, samenwerking tussen zorg en sociaal domein en samenwerking in de wijk. Inhoudelijke ontwikkelingen richten zich op het versterken van preventie en de sociale basis, bijvoorbeeld via wijkverbanden en inloopvoorzieningen, en het organiseren van passende zorg zo dicht mogelijk bij de leefomgeving van mensen.

Het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) richt zich op het versterken van gezondheid, preventie en de sociale basis. Doel is onder andere het terugdringen van gezondheidsachterstanden en het bevorderen van mentale en fysieke gezondheid, met nadrukkelijke aandacht voor kwetsbare groepen en de leefomgeving.

2. Uitwerking van de verplichte onderdelen van de Wvbj

2. Uitwerking van de verplichte onderdelen van de Wvbj

Regionaal samenwerken aan het **verbeteren en borgen van beschikbaarheid en continuïteit van specialistische jeugdhulp** vraagt om een stevige verbinding tussen de regionaal georganiseerde jeugdhulp, andere vormen van jeugdhulp (van licht en lokaal naar hoog specialistisch en landelijk) én met aanpalende beleidsterreinen. De Wvbj schrijft daarom voor dat deze elementen verplichte onderdelen zijn van de regiovisies.

Eén van de thema's die regio's dienen uit te denken is welke vormen van (specialistische) jeugdhulp op welk niveau georganiseerd worden. Hoewel het Besluit Wvbj voorschrijft op welke vormen van jeugdhulp samengewerkt moet worden, is de praktijk vaak weerbarstiger. Gemeenten kopen bijvoorbeeld verschillende producten en percelen in voor vergelijkbare zorgvormen en onder verschillende uitvoeringsvarianten en contract- en kwaliteitseisen. Er zit dus ruimte voor interpretatie in de zorgvormen, mede omdat standaardisatie nog ontbreekt. We adviseren regio's daarom om binnen de kaders van de Wvbj expliciet te maken wat onder zorgvormen wordt verstaan (regionaal harmoniseren) en welke zorgvormen op welk niveau georganiseerd worden.

Hierbij kunnen regio's (samen met aanbieders) afwegingen maken over passende schaalgrootte, complexiteit van hulpvragen en de omvang en frequentie van de vraag, evenals het beperken van wachttijden (bijvoorbeeld door regionaal gebruik te maken van elkaars aanbod waar passend) en het voorkomen van versnippering van het zorgaanbod. Anderzijds kan rekening worden gehouden met aspecten als geografische spreiding en bereikbaarheid, de behoefte aan diversiteit in aanbod (bijvoorbeeld passend bij culturele of levensbeschouwelijke achtergronden) en het spreiden van risico's door niet afhankelijk te zijn van één aanbieder.

2.1 Regionale afstemming over schaarste !

Besluit Wvbj art. 2.2.1a: "In de regiovisie wordt in ieder geval opgenomen: de wijze waarop de gemeenten in de regio samen met jeugdhulpaanbieders en professionals in algemene zin afstemmen over schaarste van de vormen van jeugdhulp bedoeld in artikel 2.19, eerste lid, onderdeel a" (hierna: aangewezen vormen van jeugdhulp).

De genoemde vormen van jeugdhulp zijn:

- 1) bij algemene maatregel van bestuur te bepalen vormen van jeugdhulp waarvoor samenwerking tussen gemeenten vereist is*, en
- 2) gecertificeerde instellingen voor de uitvoering van kinderschermingsmaatregelen en jeugdreclassering.

* De vormen van jeugdhulp, bedoeld in artikel 2.19, eerste lid, onderdeel a, onder 1°, van de Wvbj zijn:

- a. Jeugdhulp met verblijf;
- b. Pleegzorg;
- c. Multidisciplinaire specialistische hulp in verband met meervoudige of complexe problemen;
- d. Jeugdhulp verleend door een forensische jeugdhulpaanbieder, gericht op het voorkomen van recidive en gesteld als bijzondere voorwaarde of ter uitvoering van jeugdreclassering;
- e. Jeugdhulp in verband met een zintuigelijke beperking;
- f. Jeugdhulp bestaande uit crisishulp die gezien de ernst van de problemen 7 x 24 uur beschikbaar is;
- g. Multidisciplinaire jeugdhulp bestaande uit dagbehandeling in groepsverband aan jeugdigen met een verstandelijke of lichamelijke beperking, ernstige psychische problemen, opvoedproblemen of ernstige gedragsproblemen;
- h. Jeugdhulp bestaande uit hoogspecialistische geestelijke gezondheidszorg aan jeugdigen die onvoldoende baat hebben bij jeugdhulp bestaande uit basis of specialistische ggz;
- i. Specialistische jeugdhulp in verband met seksueel misbruik, geweld in afhankelijkheidsrelaties of eerdergerelateerd geweld;
- j. Jeugdhulp in verband met ernstige problemen met onzindelijkheid.

*De tekst uit het besluit is omwille van de leesbaarheid ingekort. Voor de volledige tekst wordt verwezen naar het [besluit](#).

Specialistische jeugdhulp is moeilijk op lokaal niveau in te kopen vanwege onder meer de schaarste van zowel de vraag als het aanbod. Om te zorgen dat deze schaarse vormen van jeugdhulp in voldoende mate beschikbaar zijn in de regio dienen gemeenten dit gezamenlijk in te kopen en is het belangrijk dat gemeenten, jeugdhulpaanbieders en professionals daarover met elkaar in gesprek gaan en blijven. Daarom schrijft de Wvbj voor dat in de regiovisie wordt ingegaan op de wijze waarop deze afstemming plaatsvindt, bijvoorbeeld wanneer er ondanks de regionale inkoop alsnog schaarste optreedt van bepaalde vormen van jeugdhulp die minimaal regionaal moeten worden ingekocht.

Uit te werken in de regiovisie:

- *Beschrijf de wijze waarop het regionaal inkopen van de aangewezen vormen van jeugdhulp vorm krijgt.*
- *Maak afspraken over overlegstructuren, mandaat, besluitvorming en de wijze van sturing en verantwoording.*
 - *Hoe wordt in de praktijk verbinding, samenwerking en uitwisseling van kennis en informatie tussen gemeenten en met aanbieders en professionals gefaciliteerd, zowel in de uitvoering als ambtelijk en bestuurlijk (welke gremia, platforms of werkwijzen zijn er om op voort te bouwen)?*
 - *Hoe is besluitvorming regionaal ingericht? Wordt er bijvoorbeeld gewerkt met mandaat op regionaal niveau, of vindt besluitvorming plaats in de individuele colleges?*
 - *Op welk niveau wordt bijgestuurd als doelen niet worden bereikt of als er sprake is van onduidelijkheid of tegengestelde belangen?*
 - *Leg vast hoe jeugdhulpaanbieders en professionals bij dit gesprek worden betrokken, zodat deze afspraken voor alle partijen duidelijk zijn en men elkaar hierop kan aanspreken.*

Aandachtspunten en tips:

- Naast aanbieders en professionals heeft bijvoorbeeld ook het onderwijs een relevante rol in het afstemmen over regionaal aanbod. Welk niveau basisondersteuning wordt verwacht van het onderwijs en van samenwerkingsverbanden? Hoe sluit dit aan op gemeentelijk en regionaal aanbod in termen van een dekkend zorglandschap en samenhang en een doorlopende lijn in ondersteuning?

Veel regio's hebben samenwerking met aanbieders vormgegeven op regionaal niveau, naast de samenwerking op casusniveau binnen de lopende opdracht. In Haaglanden is een ontwikkeltafel ingericht voor de doorontwikkeling van een aantal openstaande thema's uit het recent doorlopen inkooptraject. Voor het gezamenlijk bespreken en duiden van de bewegingen in het zorglandschap vindt drie keer per jaar strategisch ambtelijk overleg plaats, met een vertegenwoordiging van grote, middelgrote en kleinere jeugdhulpaanbieders. Ook in Groningen vindt op regionaal niveau overleg plaats met aanbieders, vanuit de uitgesproken wens van gemeenten om op basis van partnerschap samen te werken.

Aandachtspunten en tips:

- Bespreek met aanbieders welke schaalgrootte nodig is om specifieke zorgvormen duurzaam en rendabel te organiseren. Dit kan helpen om bewust te bepalen of bepaalde zorgvormen bij één aanbieder worden belegd, bijvoorbeeld om voldoende volume te realiseren en om als gemeente of regio één duidelijk aanspreekpunt te hebben voor strategische samenwerking. Relevante overwegingen naast schaalgrootte en schaarste zijn geografische spreiding (o.a. aanrijdtijd) en diversiteit in het aanbod om aan te sluiten bij culturele en religieuze voorkeuren van jeugdigen en ouders.
- Breng samen met gecertificeerde instellingen en aanbieders vraag en aanbod met elkaar in balans. Breng ook knelpunten in het zorglandschap in kaart en ontwikkel samen oplossingen. Kijk daarbij bijvoorbeeld naar financiële stromen buiten de reguliere inkoop, zoals één-op-één ondersteuning en maatwerkovereenkomsten.

Drenthe beschrijft in de regiovisie de 'Bevorderende kringloop': een cyclisch proces met structurele monitoring van de (werkelijke en toekomstige) behoefte aan hulp, flexibiliteit in contracten om meebewegen met de praktijk mogelijk te maken, centrale regie op plaatsing van jeugdigen om vraag en aanbod op elkaar af te stemmen en tot slot periodieke herziening van de bezettingsgraad.

Zaanstreek-Waterland werkt met het instrument de Individuele Betaalovereenkomst: een maatwerkovereenkomst op cliëtniveau waarmee uitvoering van een ondersteuningstraject wordt toegewezen aan een aanbieder die niet regionaal gecontracteerd is. Hoewel dit op korte termijn leidt tot beschikbaarheid en continuïteit van zorg, acht de regio dit op lange termijn niet houdbaar en wenselijk. Periodiek worden daarom al deze overeenkomsten geëvalueerd, om vast te stellen of er lacunes in het ingekochte aanbod zijn. Samen met gecontracteerde aanbieders wordt dan gekeken naar mogelijkheden om deze lacunes op te vullen.

Standaardisatie in inkoop en contractering

In het Besluit Wvbj wordt het belang benadrukt dat de keten van contracteren, registreren, declareren en verantwoorden op termijn op uniforme wijze wordt uitgevoerd. De Wvbj schrijft daarom voor dat de regio wordt belast met de administratieve processen die horen bij contractering of subsidiëring van de regionaal in te kopen jeugdhulp. Het gaat daarbij in ieder geval om 1) monitoring en relatiemanagement, en 2) het maken van afspraken met jeugdhulpaanbieders en gecertificeerde instellingen over door hen aan te leveren gegevens noodzakelijk voor de verantwoording over de geleverde prestaties of voor de evaluatie van de gesloten contracten of verstrekte subsidies, alsmede de wijze van aanlevering (art. 2.19, lid b van de Wvbj). De Wvbj schrijft voor dat de regiovisie voldoende concreet is om te worden vertaald naar de wijze waarop administratieve processen in de regio worden geharmoniseerd.

Landelijk wordt ingezet op standaardisatie. Dit zal in ieder geval leiden tot productstandaarden voor de in het Besluit Wvbj genoemde zorgvormen, inclusief product- en dienstomschrijvingen (met bijbehorende productcodes), die het geheel van deze jeugdhulpvormen dekken. Het is regio's daarom aan te raden op korte termijn geen nieuwe eigen producten of (kwaliteits-/verantwoordings)eisen te ontwikkelen. Doorontwikkeling of innovatie van bestaande producten waar nodig is uiteraard mogelijk in afwachting van landelijke standaarden, bijvoorbeeld in de ontwikkeling van alternatieven voor gesloten jeugdhulp. Ook kunnen regio's al stappen zetten en afspraken maken over de wijze van registreren, declareren en verantwoorden, vooruitlopend op de ontwikkeling van landelijke afspraken (waaronder het Standaard Administratieprotocol).

Zodra de landelijke standaarden zijn ingevoerd, zorgen zij voor meer eenduidigheid en vergelijkbaarheid. Ook kunnen lokale en regionale producten dan op elkaar worden afgestemd, wat op termijn moet leiden tot lagere administratieve lasten. Totdat de standaarden zijn vastgesteld en regionaal zijn geïmplementeerd, blijven er echter verschillen bestaan tussen regio's en gemeenten. Bovendien vergt het tijd om lokaal aangepaste producten te ontwikkelen en in te voeren in een nieuwe inkoop. Dit betekent dat er een overgangperiode ontstaat waarin overlap in producten en onduidelijkheid kunnen voorkomen, met het risico tot gevolg dat administratieve lasten op korte termijn eerst toenemen, totdat de nieuwe werkwijze volledig is ingeregeld.

Desgewenst kan hierover afstemming worden gezocht met team GO van het Ondersteuningsteam Zorg voor Jeugd (go@vng.nl).

[Plan van aanpak standaardisatie & Handreiking Contractmanagement Jeugdwet en Wmo](#)

Uit te werken in de regiovisie:

- *Beschrijf de wijze waarop regionaal uitvoering wordt gegeven aan monitoring en relatiemanagement, en afspraken met jeugdhulpaanbieders en gecertificeerde instellingen over door hen aan te leveren gegevens voor verantwoording en evaluatie.*

Verschillende regio's geven hier al op eigen wijze invulling aan. Flevoland werkt met meerjarige contracten, uniforme contractvoorwaarden en een regionaal administratieprotocol waarmee administratieve lasten worden beperkt. Zij sluiten aan bij landelijke standaarden. In Zuid-Limburg is een groot deel van de contractafspraken uniform over alle ingekochte segmenten, inclusief afspraken over het bijhouden en aanleveren van wachttijdinformatie. Ook op het gebied van monitoring zijn segmentoverstijgende afspraken gemaakt. In Zaanstreek-Waterland is ingezet op het verminderen van administratieve lasten voor onderaannemers die voorheen door hoofdaannemers werden gecontracteerd en gefinancierd, weer via de gemeenten te contracteren. "Dat scheelt de zorgaanbieders veel werk".

De [Norm voor Opdrachtgeverschap Jeugd](#) schrijft voor dat gemeenten zich houden aan zorgvuldigheidseisen voor inkoop. Dit betekent dat ze inzetten op tijdige start en afronding van contractering, op meerjarige contracten en op continuïteit van zorg bij aflopende contracten en dat in contractering reële tarieven gehanteerd worden. Gemeenten hebben zich hieraan gecommitteerd. Een keuze voor dialooggerichte aanbesteding en meerjarige contracten draagt bij aan stabiliteit in het zorglandschap en maakt het mogelijk om een strategisch

partnerschap op te bouwen met (een beperkt aantal) aanbieders. Dit kan op verschillende manieren worden vormgegeven. In Zaanstreek-Waterland zijn de uitgangspunten van de inkoop bijvoorbeeld in gezamenlijkheid met lokale teams, aanbieders en cliëntenorganisaties opgesteld.

Een belangrijk aandachtspunt is ook om lokale en regionale afspraken op elkaar aan te laten sluiten. Dit kan bijvoorbeeld door gelijktijdig inkoopprocessen te doorlopen en dezelfde voorwaarden, kwaliteitseisen en (reële) tarieven te hanteren. Ook voor onderaannemers gelden bij voorkeur dezelfde voorwaarden en tarieven.

In regionale contracten kunnen gemeenten expliciete afspraken maken over de wijze waarop aanbieders aansluiten bij lokale structuren en werkwijzen, waarbij zo veel mogelijk wordt aangesloten bij de lokale maatschappelijke opgaven. Standaardisatie moet leiden tot vermindering van administratieve lasten, vergroot vergelijkbaarheid tussen gemeenten en tussen aanbieders en voorkomt ongewenste verschillen voor jeugdigen en gezinnen over gemeentegrenzen. Het is dan ook wenselijk dat de regionale afspraken over eenduidige administratieve processen aansluiten bij (afspraken over administratie ten aanzien van) lokaal ingekochte zorgvormen.

Aandachtspunten en tips:

- Sluit waar mogelijk aan bij landelijke kaders voor inkoop, contractstandaarden en kwaliteitsstandaarden en richtlijnen in de zorg². Dit biedt kaders waar aanbieders zich in herkennen en voorkomt het wiel opnieuw uitvinden.
- Stem regionale afspraken over contracteren, registreren, declareren en verantwoorden af op lokale afspraken, om administratieve lasten voor aanbieders te verminderen en te zorgen voor eenduidige informatie.

2.2 Met inspraak voor jeugdigen en ouders !

Besluit Wvbj art. 2.2.1c: "In de regiovisie wordt in ieder geval opgenomen: een voorziening waarmee inspraak mogelijk wordt gemaakt voor jeugdigen en diens wettelijk vertegenwoordigers".

Volgens artikel 12 van het VN Kinderrechtenverdrag hebben kinderen *het recht om hun mening te geven over beslissingen die hen aangaan. Het is dan ook van belang om ten minste het opstellen van een regiovisie in gezamenlijkheid met jeugdigen en ouders te doen en te waarborgen dat zij op een passende manier inspraak hebben.*

Uit te werken in de regiovisie:

- *Beschrijf in de regiovisie op welke wijze jeugdigen en ouders zijn geconsulteerd en hoe hun input is meegenomen en verwerkt.*

². Enkele voorbeelden: [Richtlijnen Jeugdhulp en Jeugdbescherming](#), [Kwaliteitskader Jeugd](#), [Samenvattend Kwaliteitskader Jeugdbescherming](#), [Zorgstandaarden voor de geestelijke gezondheidszorg](#).

Ervaringsdeskundigen, jeugdigen en ouders brengen het perspectief van de leefwereld in. Zij kennen het soms ongewone gewone leven van gezinnen van binnenuit. Ze weten hoe het is om vast te lopen in complexe hulpvragen en ingewikkelde systemen. Ervaringsdeskundigen kunnen vanuit verschillende rollen helpen om beleid en hulp gezinsgericht, menselijker en eenvoudiger te maken en hebben daarmee een meerwaarde naast reguliere inwonersparticipatie.

[Ervaringsdeskundigen in het sociaal domein](#)

Aandachtspunten en tips:

- Maak onderscheid tussen ervaringsdeskundigheid en het betrekken/consulteren van jeugdigen en ouders met ervaring (ervaringskennis), passend bij het doel of de vraag (zie leestip 'Ervaringsdeskundigen in het sociaal domein').
- Overweeg ervaringskennis en/of ervaringsdeskundigheid structureel te borgen in alle fases van de beleidscyclus: naast visievorming ook uitvoering en evaluatie.
- Maak afspraken over wie betrokken worden, op welke momenten, op welke wijze en wat er met input wordt gedaan. Bespreek met elkaar welke vormen van samenwerking en dialoog passend zijn.

[Leefwereldtoets Reikwijdte, Involving children and young people in decision-making](#) & [Aan de slag met jongeren en toekomstige generaties](#).

Er zijn verschillende netwerken van ervaringsdeskundigen die ervaringsdeskundige kennis en expertise samenbrengen en aanbieden. Zij kunnen meedenken op inhoud en helpen een proces vorm te geven waarin ervaringsdeskundigheid structureel is geborgd. Voorbeelden zijn [Expex](#), [Stem van Noordje](#), [Zebra](#).

2.3 Bovenregionale afstemming !

Samenwerking met andere regio's

Besluit Wvbj art. 2.2.1d: "In de regiovisie wordt in ieder geval opgenomen: de wijze waarop de afstemming [met andere Jeugdregio's of colleges van regio's als bedoeld in artikel 2.20 teneinde te bevorderen dat er een toereikend aanbod is van aangewezen vormen van jeugdhulp] plaatsvindt".

Voor het bevorderen van een toereikend aanbod van gecertificeerde instellingen voor de uitvoering van kinderbeschermingsmaatregelen, jeugdreclassering en van (ten minste) in het besluit bepaalde jeugdhulpvormen*, is bovenregionale afstemming nodig. Het Besluit Wvbj geeft aan dat bovenregionale afstemming in ieder geval geborgd moet zijn in situaties waarin (regionale) voornemens ten aanzien van inkoop het niveau van de regio overstijgen en bij dreigende discontinuïteit als gevolg van financiële problematiek bij een bovenregionaal werkende jeugdhulpaanbieder of gecertificeerde instelling.

Dit betreft onder andere de wijze waarop regio's omgaan met mogelijk tegenstrijdige belangen. Bijvoorbeeld wanneer een regio wil stoppen met het afnemen van een specifiek aanbod bij een aanbieder die actief is in meerdere regio's, met gevolgen voor de schaal en daarmee continuïteit van deze aanbieder, en daarmee mogelijke gevolgen voor de continuïteit van zorg voor andere regio's.

[Draaiboek 'Continuïteit jeugdhulp'](#)

Regio's dienen daarom - in samenwerking met andere jeugdregio's - in de visie te beschrijven op welke wijze zij samenwerken met andere regio's en hoe afstemming plaatsvindt over ten minste de voorgeschreven vormen van jeugdhulp en het aanbod van gecertificeerde instellingen, en eventueel andere vormen van jeugdhulp waarbij afhankelijkheid tussen regio's bestaat. De verplichting tot bovenregionale afstemming geldt niet voor landelijk gecontracteerde jeugdhulp (zie paragraaf 2.5).

** De vormen van jeugdhulp waarover bovenregionaal afgestemd dient te worden, bedoeld in artikel 2.19, eerste lid, onderdeel c van de Wvbj, zijn:*

- a. Jeugdhulp met verblijf voor zover:
 - i. sprake is van gesloten jeugdhulp als bedoeld in artikel 1.1 van de wet; of*
 - ii. deze jeugdhulp mede is gericht op de drie milieus wonen, onderwijs en vrije tijd;**
- b. Jeugdhulp die wordt verleend door een forensische jeugdhulpaanbieder, mede is gericht op het voorkomen van recidive en:
 - i. is gesteld als bijzondere voorwaarde als bedoeld in artikel 77z van het Wetboek van Strafrecht of wordt verleend ter uitvoering van jeugdreclassering; en*
 - ii. geen sprake is van jeugdhulp met verblijf;**
- c. Jeugdhulp bestaande uit crisishulp die gezien de ernst van de problematiek 7 x 24 uur beschikbaar is;*
- d. Multidisciplinaire specialistische jeugdhulp bestaande uit geestelijke gezondheidszorg in verband met complexe verslavingsproblematiek;*
- e. Gecertificeerde instellingen voor de uitvoering van kinderbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering.*

Het staat regio's vrij om daarnaast te kiezen voor verdergaande bovenregionale samenwerking.

Uit te werken in de regiovisie:

- *Maak afspraken over overlegstructuren en de wijze waarop regio's elkaar informeren, gezamenlijke sturing en verantwoording:*
 - *In welke situaties, in welk stadium en via welke kanalen informeren regio's elkaar wanneer - of inventariseren zij of*
 - *hun inkoopplannen gevolgen (kunnen) hebben voor de beschikbaarheid of continuïteit van jeugdhulp buiten de eigen regio?*
 - *Hoe wordt dreigende discontinuïteit bij een bovenregionale aanbieder of gecertificeerde instelling tijdig gesignaleerd?*
 - *Hoe wordt in de praktijk verbinding, samenwerking en uitwisseling van kennis en informatie tussen regio's gefaciliteerd, zowel in de uitvoering als ambtelijk en bestuurlijk?*
 - *Op welk niveau wordt bijgestuurd als beschikbaarheid of continuïteit in het geding komen of er geen overeenstemming kan worden bereikt ten aanzien van tegengestelde belangen?*

In samenwerking hebben VNG en het Rijk een vorm van Early Warning ontwikkeld om risico's op discontinuïteit bij gecertificeerde instellingen en bovenregionale aanbieders te voorkomen. Dit instrument levert input voor het inhoudelijke periodieke gesprek tussen een accounthoudende regio en de gecertificeerde instelling of aanbieder.

In Groningen wordt bestuurlijk minimaal vier keer per jaar een bovenregionaal bestuurlijk overleg georganiseerd, waarin ook afstemming met het JENN (Jeugd Expertisenetwerk Noord-Nederland) op bestuurlijk niveau plaatsvindt. Een ander voorbeeld is het NMZ - Noord-Midden-Zuid - overleg, waarin de regio's in Limburg participeren. Dit gremium komt twee keer per jaar bijeen om de stand van zaken rondom gecertificeerde instellingen, het BEN, accounthoudende aanbieders en andere Limburgse ontwikkelingen te bespreken. De beslissingsbevoegdheid ligt lokaal of regionaal, het doel van het NMZ overleg is dus afstemmen.

Het is raadzaam dat regio's niet alleen elkaar, maar ook bestaande afstemmingsstructuren betrekken bij deze afspraken, waaronder de accounthoudende regio's voor de gecertificeerde instellingen, coördinerende gemeenten voor gesloten jeugdhulp en de bovenregionale expertisenetwerken.

In bovenregionale samenwerking is er geen vanzelfsprekende eigenaar of regisseur. Dit vraagt om expliciete afspraken over de wijze van samenwerking, om te voorkomen dat de bovenregionale samenwerking verzandt in inefficiënte uitvoering en beleids- en besluitvorming.

Aandachtspunten en tips:

- Maak expliciet welke onderwerpen - naast de verplichte thema's - op de bovenregionale agenda thuishoren, zoals de af- en ombouw van gesloten jeugdhulp, de transformatie van residentiële jeugdhulp en verbinding met het BEN. Zorg voor bestuurlijk commitment voor samenwerking op deze thema's.
- Werk bijvoorbeeld met bestuurlijke trekkers, zodat belangrijke thema's belegd zijn bij een bestuurlijk aanjager. Overweeg ook enig mandaat mee te geven: wie vertegenwoordigt de regio, waar mogen knopen over doorgehakt worden en welke thema's vragen afstemming in de regio?
- Uniformeer afspraken en werkwijzen waar mogelijk ook bovenregionaal. Zorg dat men dezelfde taal spreekt. Bijvoorbeeld over administratie, registratie en verantwoording. Of de wijze van samenwerking met aanbieders en gecertificeerde instellingen.
- Is het mogelijk om bovenregionaal data en informatie uit de gemeenten en regio's te bundelen? Voor een gedeeld beeld van het zorglandschap en eventuele (bovenregionale) knelpunten en capaciteits- of continuïteitsvraagstukken die gezamenlijk aandacht of actie behoeven. Bijvoorbeeld gezamenlijke kaders voor verdeling van schaarste of beschikbaarheidsfinanciering.

In Zaanstreek-Waterland sluit de wethouder Jeugd van de gemeente Zaanstad namens de regio aan bij overleggen op provinciaal en landelijk niveau. Deze wethouder heeft mandaat om als bestuurlijk vertegenwoordiger van de regio op te treden in de samenwerking op het niveau landsdeel Noord-Holland.

Bovenregionale afstemming met gecertificeerde instellingen

GI's spelen een belangrijke rol in het jeugdstelsel, zowel als verwijzer als uitvoerder van jeugdbeschermings- en jeugdreclasseringsmaatregelen. Zij zijn actief voor meerdere jeugdregio's. Dit maakt dat er onderlinge afhankelijkheid is tussen regio's voor beschikbaarheid (maar ook voor kwaliteit en uniforme werkwijzen). Gecertificeerde instellingen zijn echter nog niet overal goed geïntegreerd in regionale overlegstructuren.

Aandachtspunten en tips:

- Betrek de gecertificeerde instellingen structureel bij bovenregionale afstemming. Naast belangrijke informatie over de beschikbaarheid en continuïteit van jeugdbescherming/jeugdreclassering, kunnen zij ook waardevolle inzichten meegeven over de uitvoeringspraktijk en (hiaten in) het zorglandschap.
- Verken mogelijkheden om afspraken over samenwerking tussen gemeenten en gecertificeerde instellingen op casusniveau bovenregionaal te harmoniseren. Bijvoorbeeld een uniforme escalatieroute met aangewezen contactpersonen per gemeente of regio: wat te doen en bij wie aan te kloppen in geval van crisis of vastgelopen casuïstiek?

Bovenregionale afstemming met andere partners

Naast onderlinge afstemming en afstemming met gecertificeerde instellingen is het relevant dat regio's afstemmen met andere partners (zoals ggz en onderwijs) voor vormen van jeugdhulp waarbij afhankelijkheid tussen regio's bestaat. Daarvoor is het allereerst belangrijk dat expliciet wordt gemaakt welke zorgvormen en partners dit betreft.

Vanaf 2020 is er met acht jeugdhulpregio's uit Noord-Holland, de samenwerkingsverbanden van het voortgezet en speciaal onderwijs, de gecertificeerde instellingen en vijf aanbieders van gespecialiseerde jeugdhulp gewerkt aan het plan 'Een thuis voor Noordje', een bovenregionaal plan om de zorg voor jeugdigen met een verblijfs- en intensieve behandelbehoefte zo thuis mogelijk vorm te geven.

2.4 Verbinding met lokaal georganiseerde jeugdhulp !

Besluit Wvbj art. 2.2.1e: "In de regiovisie wordt in ieder geval opgenomen: de wijze waarop afstemming en verbinding wordt geborgd tussen [aangewezen vormen van jeugdhulp] en de vormen van jeugdhulp die door de colleges worden gecontracteerd of gesubsidieerd".

De verplichte regionale inkoop van de voorgeschreven zorgvormen brengt met zich mee dat deze vormen van jeugdhulp en gecertificeerde instellingen niet meer lokaal gecontracteerd of gesubsidieerd (mogen) worden. Wel blijven gemeenten zelf verantwoordelijk voor het budget en de toeleiding naar deze hulp, ongeacht het niveau van inkopen.

De regionale inkoop wil niet zeggen dat de zorg ook regionaal georganiseerd en uitgevoerd moet worden. De Wvbj zegt niets over de toeleiding naar en wijze van verlening van de betreffende zorg. Een regionaal gecontracteerde specialist kan dus best verbonden zijn aan een lokaal wijkteam of zijn/haar werk uitvoeren bij een jeugdige thuis of op school. Het verplicht regionaal inkopen van bepaalde vormen van specialistische jeugdhulp vormt dan ook geen belemmering voor het lokaal organiseren en verlenen van (contextgerichte) jeugdhulpverlening, zo stelt de Wvbj.

Afstemming met lokaal georganiseerde jeugdhulp

Effectieve samenwerking tussen het lokale en regionale niveau vraagt om duidelijkheid en expliciete afspraken over hoeveel ruimte lokaal wordt gelaten en welke kaders, uitgangspunten of afspraken regionaal worden vastgelegd.

Uit te werken in de regiovisie:

- *Maak afspraken over de wijze waarop in de praktijk afstemming en samenwerking tussen gemeenten wordt gefaciliteerd, zowel in de uitvoering als ambtelijk en bestuurlijk.*

Naast afspraken die in regionale contracten zijn vastgelegd - ten minste over monitoring, relatiemanagement en administratie, maar misschien ook over zaken als toegang en regie - is er ruimte voor lokale verschillen. Desgewenst kunnen hier nadere afspraken over worden gemaakt ten behoeve van verdere harmonisatie van lokale werkwijzen.

Aandachtspunten en tips:

- Maak bijvoorbeeld uniforme afspraken over hoe de lokale toegang naar het regionale aanbod kan verwijzen, alsook afspraken over bijvoorbeeld regie en evaluaties.
- Hoe wordt geborgd dat er lokaal voldoende bekendheid is met het regionale aanbod?
 - Hiervoor kan het handig zijn in kaart te brengen welke zorgvormen door gemeenten lokaal georganiseerd zijn en welk aanbod regionaal is ingekocht.

Lokale en regionale opgaven zouden elkaar moeten versterken. Idealiter is de regionale opgave dienend aan het belang van de lokale maatschappelijke opgaven. Zo dienen regionale aanbieders zich bijvoorbeeld goed te verhouden tot de lokale opgave en het lokale veld.

In Zeeland hebben gemeenten een gezamenlijke verordening jeugdhulp en een afwegingskader voor de hele regio opgesteld.

Verbinding tussen regionale inkoop en lokaal gecontracteerde of gesubsidieerde jeugdhulp

Sommige jeugdigen hebben tegelijk zorg en ondersteuning nodig die op verschillende niveaus georganiseerd worden. Het kan ook gaan om het op- en afschalen van jeugdhulp. Dit vraagt om verbinding tussen regionaal ingekochte, en lokaal geboden ondersteuning.

Uit te werken in de regiovisie:

- *Geef concrete uitwerking aan de samenhang tussen lokale en regionale voorzieningen, zodat dit voor gezinnen en jeugdigen een doorlopende lijn is.*
- *Maak afspraken over de wijze waarop verbinding wordt gelegd tussen lokaal gecontracteerde of gesubsidieerde jeugdhulp en regionaal ingekochte jeugdhulp.*
 - *Maak bijvoorbeeld afspraken over de wijze van (door) verwijzen, informatie-uitwisseling, afspraken over (warme) overdracht, de werkwijze bij op- en afschalen en regie.*
 - *Hoe en op welk niveau wordt bijgestuurd als zorg stagneert of als zorg onvoldoende op elkaar is aangesloten/afgestemd?*
 - *Hoe wordt geborgd dat lokale en regionale hulp elkaar versterken en dat er naast en met elkaar gewerkt kan worden?*

Lokale toegang, stevige lokale teams en voorliggende voorzieningen

De Wvbj schrijft niet voor hoe de lokale jeugdhulp (toegang en wijkteams) georganiseerd moeten zijn. Wel kunnen landelijke ontwikkelingen rondom bijvoorbeeld stevige lokale teams relevant zijn om mee te nemen in de uitwerking van de regiovisie. Hetzelfde geldt voor het harmoniseren van werkwijzen in de toegang en in het flexibel 'invliegen' van specialistische expertise. Dit zijn echter geen verplichte onderdelen van de regiovisie.

Om gebruik te kunnen maken van elkaars expertise, van elkaar te kunnen leren én om onevenredig gebruik van het regionale zorgaanbod te voorkomen, kan het allereerst helpend zijn dat de lokale teams in de gemeenten op een vergelijkbare manier werken of dat gemeenten afspraken maken over een minimaal basisniveau van de sociale basis, ondersteuning/functies binnen de toegang en lokale teams en lokaal georganiseerde zorgvormen. Gemeenten hebben zich gecommitteerd aan het realiseren van stevige lokale teams. In het Richtinggevend kader, vastgesteld door de VNG en gemeenten, zijn de kenmerken van de lokale teams vastgelegd. Het Convenant stevige lokale teams bevat afspraken met de belangrijkste partijen (ministeries, gemeenten, brancheorganisaties, beroepsverenigingen en cliëntenorganisaties) over wat er nodig is om de lokale teams te laten slagen.

 [Convenant Stevige lokale teams & Richtinggevend kader](#)

Daarnaast is een doorgaande lijn tussen de pedagogische/ sociale basis, lokale en regionale ondersteuning van belang. Is bijvoorbeeld de lokale professional de constante factor voor een jeugdige en gezin, die als vast gezicht betrokken blijft wanneer regionale specialistische ondersteuning wordt ingezet of gelijktijdig met de specialist in een 'tandem' werkt aan de hulpvraag van de jeugdige? Hier passen ook afspraken bij over (warme) overdracht en het flexibel kunnen consulteren of invliegen van regionale expertise.

 [Samenwerkingsgids: een stevige pedagogische basis](#)

Het is ook mogelijk om als gemeenten uniforme afspraken te maken met bijvoorbeeld huisartsen en het onderwijs (met name het voortgezet onderwijs heeft vaak met meerdere gemeenten te maken). Sommige gemeenten hebben bijvoorbeeld professionals bij de huisartsenpraktijk (POH jeugd) of het onderwijs (jeugdhulp op school) gepositioneerd, die kortdurende ondersteuning bij lichte hulpvragen kunnen bieden, of gericht kunnen doorverwijzen naar passende ondersteuning.

 [Samenwerking jeugdhulp \(Landelijke huisartsen vereniging\)](#)

In Zuid-Limburg fungeert het 'knooppuntoverleg' als verbindend instrument tussen kinderopvang, onderwijs en andere netwerkpartners. Hier wordt ondersteuning in kaart gebracht en afgestemd, ten behoeve van samenhangende interventies van onderwijs, gemeente en/of zorg.

Aandachtspunten en tips:

- Overweeg op regionaal niveau afspraken te maken over wat - welke functies, taken en expertises - er lokaal ten minste georganiseerd of beschikbaar moeten zijn. Zoals de beschikbaarheid van lichte basishulp, geboden door lokale teams dan wel door ingekochte aanbieders. Belangrijk is om hierbij ook een gesprek te voeren over gedeelde taal: wat wordt verstaan onder lichte basishulp? Het richtinggevend kader kan dienen als uitgangspunt.
- Overweeg lokale werkwijzen waar dit van meerwaarde kan zijn regionaal te harmoniseren. Denk aan een uniform aanmeldformulier, regionale kaders voor de toegang en afspraken over evaluaties, het voeren van regie en waakvlamcontact in bepaalde casussen.
- Faciliteer uitwisseling van kennis en ervaringen, zowel tussen professionals als teamleiders en/of beleid.

Groningen: “Een hulpmiddel dat is opgesteld voor lokale teams van gemeenten en ingezet kan worden om kwaliteitsvraagstukken te herkennen en op te lossen is het referentiekader ‘Toegang jeugdhulp Groninger gemeenten’. Dit referentiekader is in 2018 opgesteld in samenwerking met gemeenten en jeugdhulpaanbieders en biedt een overzicht van regionale en landelijke kaders op het gebied van de inrichting en uitvoering van de jeugdhulp. De teamleiders van de lokale teams komen acht keer per jaar bij elkaar en leren van elkaar aan de hand van de checklist uit het referentiekader”.

2.5 Verbinding met landelijk georganiseerde jeugdhulp !

Besluit Wvbj art. 2.2.1e: "In de regiovisie wordt in ieder geval opgenomen: de wijze waarop afstemming en verbinding wordt geborgd tussen [aangewezen vormen van jeugdhulp] en de vormen van jeugdhulp die zijn gecontracteerd door een door alle gemeenten gezamenlijk in stand gehouden landelijk werkende organisatie en waarbij alle gemeenten in de regio uitsluitend gebruikmaken van dat landelijk gecontracteerde aanbod".

De VNG maakt namens alle gemeenten afspraken met aanbieders die een essentiële, landelijke functie vervullen in het zorglandschap doordat zij zeer complexe of schaarse zorgvormen leveren. De VNG heeft hiervoor het mandaat gekregen van de algemene ledenvergadering. Het gaat om aanbod dat voldoet aan een aantal specifieke kenmerken, namelijk voor jeugdigen met een zeer zeldzame of hoogcomplexe zorgvraag, waarvan het onwenselijk is dit regionaal of bovenregionaal te organiseren³. Informatie over het landelijk ingekochte aanbod is te vinden op de [website van de VNG](#).

Voor deze zorgvormen sluit de VNG (namens het collectief van gemeenten) raamovereenkomsten. In deze overeenkomsten legt de VNG standaardvoorwaarden vast voor het afnemen van deze vormen van jeugdhulp door gemeenten via een derdenbeding, waarbinnen gemeenten naar gebruik afrekenen. Voor alle

gemeenten en aanbieders gelden op deze manier dus dezelfde voorwaarden en beperkingen, in plaats van dat individuele gemeenten hierover afzonderlijk afspraken maken.

Wanneer het zorgvolume dusdanig groot is in een bepaalde regio, kan deze regio zich als thuisregio aanmelden. In dat geval zijn de regionale afspraken met het zorgaanbod voorliggend op de landelijke afspraken (meer informatie over [thuisregio's](#) op de website van de VNG).

In de regiovisies dienen er enerzijds afspraken te zijn over de wijze waarop afstemming en verbinding is met landelijk georganiseerde jeugdhulp, anderzijds over hoe deze landelijke voorzieningen worden verbonden met de regionale inkoop en lokaal gecontracteerde of gesubsidieerde jeugdhulp.

Afstemming met landelijk georganiseerde jeugdhulp

Uit te werken in de regiovisie:

- *Maak afspraken over de wijze waarop gemeenten en regio's elkaar informeren over en betrokken zijn bij landelijk georganiseerde jeugdhulp.*
- *Hoe wordt in de praktijk verbinding en samenwerking ten aanzien van landelijk aanbod tussen gemeenten en regio's gefaciliteerd, zowel in de uitvoering als ambtelijk en bestuurlijk?*
- *Op welk niveau wordt bijgestuurd als beschikbaarheid of continuïteit in het geding komen?*

³ Om te bepalen welke functies van de specialistische jeugdhulp in aanmerking komen voor landelijke inkoopafspraken wordt een drietal criteria in samenhang gehanteerd: 1) Prevalentie: Het gaat om kinderen en gezinnen met zeer weinig voorkomende hulpvraag. De complexiteit en de meervoudigheid van de hulpbehoefte stellen hoge eisen aan de (evidence based) kennis en vaardigheden van de professionals. 2) Kennis: De jeugdhulp die wordt geboden is nauw verweven met wetenschappelijk onderzoek, kennisdeling en de ontwikkeling van zorginnovaties. De zorg vraagt een kapitaal- en kennisintensieve infrastructuur die niet eenvoudig (opnieuw) opgezet kan worden. 3) Unicité: Het gaat om een dusdanig lage prevalentie waar schaarse capaciteit voor is; die landelijk door maar één of enkele jeugdhulpaanbieders wordt geboden. Hierdoor maken kinderen uit het hele land gebruik van dit aanbod. Bij het wegvallen van capaciteit zou veel kennis, expertise en mogelijk infrastructuur verloren gaan.

Aandachtspunten en tips:

- Benoem een accounthouder voor landelijke betrokkenheid bij ontwikkelingen en ondersteuning vanuit LTA. Als eerste aanspreekpunt en doorgeefluik van informatie terug de regio in.
- Sommige ontwikkelingen vallen buiten de directe invloedssfeer van de regio. Agendeer deze in bovenregionaal verband of landelijk.

Verbinding tussen landelijke voorzieningen, regionale inkoop en lokaal gecontracteerde of gesubsidieerde jeugdhulp

Uit te werken in de regiovisie:

- *Benoem expliciet de wijze waarop het landelijk aanbod in het LTA aansluit op het regionale of lokale aanbod van jeugdhulp. Houdt daarbij rekening met de verschillende typen aanbod in het LTA.*
- *Expliciteer de uitgangspunten en afspraken met lokale en regionale aanbieders over de verbinding met het landelijk aanbod om op- en afschaling mogelijk te maken.*

Aandachtspunten en tips:

- Indien sprake is van een (mogelijke) thuisregio, beschrijf de mogelijkheid of werking van de thuisregio voor specifiek aanbod.
- Idealiter worden jeugdigen alleen buiten de eigen regio geplaatst wanneer dit in het belang van de jeugdige is (en niet als noodgedwongen keuze wanneer regionaal aanbod niet toereikend is. Hoe wordt in dit geval zicht gehouden op (de kwaliteit van de hulp voor) jeugdigen die buiten de eigen regio geplaatst zijn?

2.6 Verbinding met aanpalende beleidsterreinen !

Besluit Wvbj art. 2.2.1f: "In de regiovisie wordt in ieder geval opgenomen: de wijze waarop afstemming en verbinding wordt geborgd tussen [aangewezen vormen van jeugdhulp] en jeugdgezondheidszorg als bedoeld in de wet publieke gezondheid; zorg of diensten als omschreven bij of krachtens de Wet langdurige zorg en de Zorgverzekeringswet; maatschappelijke ondersteuning als bedoeld in artikel 1.1.1 van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015; ondersteuning als bedoeld in de Wet op het primair onderwijs, de Wet voortgezet onderwijs 2020 of de Wet op expertisecentra".

Het is van belang dat problemen van jeugdigen in de context van het gezin worden opgepakt. Veel opgaven in de (specialistische) jeugdhulp raken direct aan andere beleidsterreinen, zoals jeugdgezondheidszorg, onderwijs, zorg en maatschappelijke ondersteuning, maar ook veiligheid, wonen en bestaanszekerheid. Al deze aspecten raken het dagelijks leven van gezinnen. Samenhang met deze domeinen is dan ook onmisbaar om te voorkomen dat gezinnen te maken krijgen met parallelle trajecten en meerdere plannen naast elkaar. Het doel van verbinding met andere beleidsterreinen is daarom om domeinoverstijgend afspraken te maken over een duurzame, contextgerichte aanpak van de problemen die jeugdigen en gezinnen ervaren met opgroeien en opvoeden.

Ook zijn afspraken nodig over het versterken van het pedagogische klimaat in het onderwijs en de kinderopvang waaronder de afbakening met en de wijze van inzet van jeugdhulp voor kinderen met een extra ondersteuningsbehoefte. Daarnaast is samenwerking rondom (regionale) gemeentelijke aanbestedingen van bijvoorbeeld aanbieders Ernstige Dyslexie (ED) belangrijk.

Uit te werken in de regiovisie:

- *Maak expliciet welke lokale en regionale opgaven raken aan aanpalende beleidsterreinen, zoals ouderproblematiek die leidt tot problemen bij jeugdigen (woonproblematiek, verslaving, schulden, ggz-problematiek) of de overgang van 18- naar 18+.*
- *Maak ook expliciet welke lokale en regionale opgaven raken aan het onderwijsdomein.*
- *Maak afspraken over de wijze waarop gemeenten en regio's elkaar informeren over en aangehaakt zijn bij aanpalende beleidsterreinen en het onderwijs.*
 - *Hoe wordt in de praktijk verbinding en samenwerking met andere beleidsterreinen en het onderwijs georganiseerd, zowel in de uitvoering als ambtelijk en bestuurlijk?*
 - *Identificeer relevante overlegsgremia en leg vast hoe verbinding hiermee wordt vormgegeven.*

Het jeugdstelsel en aanpalende stelsels kennen verschillende, vaak niet-congruente regionale indelingen. Denk aan jeugdhulpregio's, onderwijsregio's, GGD- en Veilig Thuis-regio's, GI-gebieden en veiligheidsregio's, naast regio-indelingen voor volwassenondersteuning (Wmo, BW), arbeidsmarktregio's en langdurige zorg (zorgkantoorregio's).

Aandachtspunten en tips:

- Benoem een ambtelijk trekker voor de verschillende in het Besluit Wvbj genoemde beleidsterreinen het en onderwijs. Als eerste aanspreekpunt en doorgeefluik van informatie terug de regio in.
- Verken de mogelijkheid om aan te sluiten bij andere regio-indelingen voor uitwisseling (en eventueel gezamenlijke beleidsvoorbereiding of ontwikkeling) op overlappende thema's - om te voorkomen dat gemeenten ieder afzonderlijk deze verbinding moeten opzoeken.
- Verken mogelijkheden om data te koppelen met bijvoorbeeld DUO, Wmo, SZW en Wlz. Maak waar mogelijk gebruik van openbare CBS- data.
- Ervaringsdeskundigen kennen als geen ander het 'ongewone gewone leven' en kunnen helpen cruciale knooppunten aan te wijzen. Bijvoorbeeld ouders van kinderen met een handicap kunnen goed aangeven welke aanpalende beleidsterreinen hun kwaliteit van leven beïnvloeden.

2.7 Aanpak wachttijden en de wijze van formuleren maximaal aanvaardbare wachttijden !

Besluit Wvbj art. 2.2.1b: "In de regiovisie wordt in ieder geval opgenomen: de aanpak van wachttijden en de wijze waarop de gemeenten in de regio samen met jeugdhulpaanbieders maximaal aanvaardbare wachttijden formuleren".

Een verplicht onderdeel dat regio's in de regiovisie dienen op te nemen betreft de regionale aanpak van wachttijden en het formuleren van maximaal aanvaardbare wachttijden. Dit betreft de wijze waarop wachttijden worden gesignaleerd, gereduceerd en beheerst en de wijze waarop gemeenten samen met jeugdhulpaanbieders maximaal aanvaardbare wachttijden formuleren. Wachttijden zijn een symptoom van onderliggende oorzaken in de gehele keten en hebben te maken met instroom, doorstroom en uitstroom van jeugdigen. Het is daarom belangrijk dat gemeenten in een regio samenwerken om dit probleem aan te pakken.

[Aanpak Wachttijden | voor Jeugd & Gezin & Een functionele kijk op wachttijden | voor Jeugd & Gezin](#)

In de uitwerking hiervan onderscheiden we vijf perspectieven: randvoorwaarden om wachttijden te signaleren en aan te pakken, wachttijden signaleren, acteren op wachttijden op casusniveau en op stelselniveau en de wijze waarop maximaal aanvaardbare wachttijden worden geformuleerd. Deze perspectieven kennen een onderlinge afhankelijkheid: acteren op wachttijden vraagt dat randvoorwaarden zijn ingevuld en dat er zicht is op data én oorzaken (zoals de aard van problematiek of hiaten in het zorglandschap) en normering gaat hand in hand met het tegengaan van wachttijden.

Randvoorwaarden

In de eindrapportage van de Aanpak Wachttijden worden een aantal randvoorwaarden genoemd die op orde dienen te zijn voordat wachttijden effectief gesignaleerd en aangepakt kunnen worden:

- Strategisch commitment van partners in het jeugddomein en aanpalende domeinen;
- Bestuurlijk draagvlak, commitment en mogelijkheden voor escalatie;
- Duurzaam budget;
- Inbedding in platform en beleid (en regionale ontwikkel- en uitvoeringsagenda's);
- Eigenaarschap bij de regio, zoals in de vorm van een bestuurlijk portefeuillehouder, programmaleider (met mandaat en voldoende beschikbaarheid van capaciteit) en lokaal draagvlak.

Aandachtspunten en tips:

- De regiovisie is een goede plek om met elkaar bindende afspraken te maken over de randvoorwaarden die nodig zijn om wachttijden duurzaam aan te kunnen pakken.
- Op de website van de Aanpak Wachttijden en in de eindrapportage staat meer informatie over de leidende principes, benodigde randvoorwaarden en initiatieven van diverse regio's om wachttijden duurzaam aan te pakken.

Wachttijden signaleren

Het is van belang om vanuit de verschillende gemeenten informatie over wachtenden regionaal bij elkaar te brengen. Eenduidige administratie en registratie ontbreken echter nog vaak, waardoor informatie niet altijd gecombineerd of vergeleken kan worden. Daarom is het belangrijk hier afspraken over te maken (zie paragraaf 1.5).

Uit te werken in de regiovisie:

- *Mak (bindende) afspraken met aanbieders over het registreren en aanleveren van wachtwoordinformatie (inclusief eenduidige definities en wijze van registratie) zodat de beschikbare informatie zuiver, volledig en betrouwbaar is.*
- *Mak ook afspraken over wie verantwoordelijk is voor het beheer, delen en interpreteren van de wachtwoordinformatie.*

[Meer informatie over betrouwbaarheid van de beschikbare informatie en het verbeteren van datakwaliteit op Data en Monitoring | voor Jeugd & Gezin](#)

Aandachtspunten en tips:

- Informatie over wachtwoorden kan ook op andere (inhoudelijke) manieren worden verzameld, als aanvulling op data. Bijvoorbeeld informatie over vastgelopen casuïstiek, één-op-één plaatsingen, maatwerkovereenkomsten en/of inzet van ongecontracteerd aanbod.
- Overweeg of/hoe ook aanbieders, het RET, verwijzers, ervaringsdeskundigen, jeugdigen en ouders betrokken kunnen worden bij het verzamelen en duiden van wachtwoordinformatie.

[Hoe ga je als professional en wijkteam om met wachtlijsten? | Nederlands Jeugdinstituut & Data en Monitoring | voor Jeugd & Gezin](#)

Oorzaken van wachtwoorden aanpakken

Gezien het doel van de wet (verbetering van beschikbaarheid en continuïteit van specialistische jeugdhulp) relateert het monitoren en aanpakken van wachtwoorden sterk aan de organisatie van het zorglandschap. Wijzen wachtwoorden op hiaten in het ingekochte zorglandschap in termen van capaciteit, specialisatie en spreiding? Is er iets te doen aan de instroom-zijde, bijvoorbeeld door betere armoedebestrijding of het versterken van ondersteuning in het onderwijs of de sociale basis? Of is er sprake van stagnatie in door- en uitstroom, bijvoorbeeld naar vervolgondersteuning, Wmo of Wlz?

Idealiter gaat het signaleren van wachtwoorden niet alleen over aantallen en duur van wachtenden, maar geeft dit ook inzicht in oorzaken van deze wachtwoorden. Welke knelpunten in het systeem of in het jeugdhulpaanbod maken dat wachtwoorden ontstaan? Concentreren wachtwoorden zich bijvoorbeeld rondom een specifieke zorgvorm, verwijzer, doelgroep, school of gebied? Het is nodig om achterliggende factoren en oorzaken inzichtelijk te maken, onderliggende aannames in het systeem te bevragen en met partners in de regio samen te onderzoeken hoe het anders kan.

[Zo signaleerde regio Twente dat veel wachtwoorden voortkwamen uit problemen rondom complexe scheidingsproblematiek. Daarop is onderzocht hoe de regio hier eerder of anders in kan ondersteunen, om uiteindelijk de vraag naar jeugdhulp - en daarmee wachtwoorden - te verminderen.](#)

Aandachtspunten en tips:

- Onder andere het RET kan wachtijdinformatie/ data duiden en verrijken met inhoudelijke kennis vanuit complexe casuïstiek (zie ook de Monitor Regionale Expertteams voor inzicht in complexe casuïstiek en hiaten in de jeugdhulp, paragraaf 1.7).
- Bestuurlijk commitment is een randvoorwaarde om wachttijden effectief te kunnen aanpakken. Betrek bestuurders bij het interpreteren van wachtijdinformatie, het ontwikkelen van een passende, effectieve aanpak en het faciliteren van de randvoorwaarden die hiervoor nodig zijn.
- Betrek ook de praktijk, zoals aanbieders en gecertificeerde instellingen ('whole system in the room'). Dit maakt uitwisseling mogelijk over ieders belangen en ervaren knelpunten én over mogelijke oplossingsrichtingen.
- Zijn op basis van de wachttijden lacunes in het zorgaanbod te signaleren? Geeft dit aanleiding om aanvullende jeugdhulp in te kopen of nieuwe zorgvormen te ontwikkelen (met aanbieders)?
- Zijn collectieve oplossingen mogelijk voor een deel van de wachtenden, zoals het voorbeeld van Twente?
- Zijn de lokale toegangen voldoende in positie om regie te voeren op de instroom? Bijvoorbeeld een uniform afwegingskader kan helpend zijn om lokale teams hierin te ondersteunen. Net als afspraken met andere verwijzers, zoals huisartsen of gecertificeerde instellingen.

Aanpakken van wachttijden op casusniveau

Op casusniveau kunnen wachttijden aanleiding geven om doorbraken te realiseren. Zowel in instroom, doorstroom als uitstroom. Dit kan zowel lokaal als regionaal belegd worden.

Uit te werken in de regiovisie:

- *Beschrijf expliciet hoe in de regio gehandeld wordt ten aanzien van wachttijden, zoals wanneer er sprake is van voorrang of wanneer inzet van schaarse jeugdhulp wordt geprioriteerd, wanneer regie/coördinatie wordt ingezet (en door wie) en wanneer welke partijen worden geïnformeerd of betrokken.*

[Afwegingen bij de inzet van schaarse jeugdhulp | NJI](#)

Friesland heeft een bemiddelaar complexe casuïstiek die bij urgente of aanhoudende complexe casussen bemiddelt in het voorzien in een passende plek.

Aandachtspunten en tips:

- Overweeg afspraken te maken over:
 - Wordt er overbruggingszorg ingezet en zo ja, wie is hiervoor verantwoordelijk?
 - Welke afspraken worden gemaakt over voorrang bij urgentie?
 - Is er sprake van plaatsingscoördinatie of procesregie voor casussen met lange wachttijden of urgente problematiek? Welk mandaat wordt meegegeven (adviserend, indicierend)?
 - Hoe wordt omgegaan met crisis? Is er sprake van voorrang en zo ja, onder welke omstandigheden en wie bepaalt/toetst dit?
- Maak uniforme afspraken over escalatieroutes bij regionaal (en eventueel lokaal) ingekochte zorgvormen in geval van crisis of vastgelopen casuïstiek.
- Betrek ook het RET bij deze afspraken. Wanneer wordt het RET ingeschakeld en welke rol en welk mandaat hebben zij dan? Zie hiervoor ook het borgingsdocument Expertteams (paragraaf 2.8).
- Zorg voor een doorlopende leerlijn. Sta met elkaar stil bij wat werkt (en wat niet) in het aanpakken van wachttijden en vastgelopen casuïstiek, verwerk deze lessen in de gezamenlijke aanpak en bouw hierop voort. En niet alleen in de uitvoering: lessen uit de praktijk kunnen ook waardevolle input geven voor lokaal en regionaal beleid.

Formuleren van maximaal aanvaardbare wachttijden

Regio's dienen maximaal aanvaardbare wachttijden te formuleren.

Voor de uitvoering van kindbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering zijn voor de wachttijden normen vastgelegd in artikelen 4.2.1 tot en met 4.2.3 van het Besluit Jeugdwet. Er zijn geen landelijke normen van wachttijden voor specialistische jeugdhulp. Het is aan dus aan aanbieders, gemeenten en regio's zelf om hier invulling aan te geven. Sommige regio's sluiten aan bij de in de volwassen ggz toegepaste Treeknormen. De Treeknormen worden vooralsnog ook genoemd in de (concept) contractstandaarden jeugd.

Vanuit de Hervormingsagenda Jeugd wordt gewerkt aan landelijke definities van wachttijden. Dit is een traject voor de lange termijn, waardoor hier nog geen gebruik van kan worden gemaakt bij het opstellen van de regiovisie. Om te voorkomen dat regio's hierdoor zelf vertraging oplopen, wordt geadviseerd voorlopig aan te sluiten bij wachttijddefinities die al in de regio worden gehanteerd, deze waar mogelijk/nodig regionaal te harmoniseren en ruimte in te bouwen om op een later moment de landelijke definities over te nemen.

Uit te werken in de regiovisie:

- *MaaK expliciet welke definities en afspraken over maximaal aanvaardbare wachttijden de regio hanteert.*

Er zijn diverse initiatieven om wachttijd te verzachten.
Denk aan Ervaringscafés (ExpEx), MindUs en
Wachtverzachter.

Regio Zaanstreek-Waterland heeft eisen rondom wachttijden opgenomen in de contracten. Bij een wachttijd langer dan drie maanden vanaf aanmelding is de aanbieder verplicht om binnen twee weken samen met de verwijzer te bepalen of de jeugdige kan wachten, of dat overbruggingshulp geboden moet worden. Voor verwijzers wordt up-to-date informatie over wachttijden beschikbaar gesteld via een online instrument: de beschikbaarheidswijzer. Ook onder andere regio's Zuid-Limburg en Friesland maken gebruik van dit instrument.

Aandachtspunten en tips:

- Maak gebruik van wachttijddefinities die al in de regio worden gehanteerd en bouw ruimte in om op een later moment de landelijke definities over te nemen.
- Overweeg in de formulering van maximaal aanvaardbare wachttijden onderscheid te maken tussen verschillende zorgvormen en urgentie.
- Maak waar relevant onderscheid tussen verschillende wachttijden, zoals van melding tot intake (toegang), aanmelding tot start zorg (instroom) en beschikbaarheid van vervolgvoorzieningen (uitstroom).
- Maak afspraken over communicatie naar jeugdigen en ouders over wachttijden. Zorg voor heldere communicatie en duidelijke verwachtingen.

2.8 Regionale expertteams !

Besluit Wvbj art. 2.2.1f: "In de regiovisie wordt in ieder geval opgenomen: de wijze waarop wordt voorzien in regionale expertteams".

In 2017 is afgesproken dat in elke regio een regionaal expertteam ingericht wordt. Het doel van een regionaal expertteam is bij hulpvragen, waar de reguliere hulpverlening niet uitkomt, te adviseren hoe passende jeugdhulp georganiseerd kan worden. Dat doen zij zo nodig in samenwerking met jeugdhulpverleners die zijn betrokken bij de toegang tot jeugdhulp en het onderwijs. In het borgingsdocument Expertteams wordt beschreven welke randvoorwaarden op orde moeten zijn om de vier functies van RET's goed te kunnen invullen. De Wvbj schrijft voor dat regio's een RET organiseren (en in stand houden) dat minimaal aan de genoemde randvoorwaarden voldoet, en dat afspraken hierover worden vastgelegd - onder andere over hoe deze teams worden geborgd als structureel onderdeel van het regionale stelsel en hoe ze bijdragen aan het oplossen van complexe zorgvragen.

De vier functies van RET's zijn:

1. Consultatie en advies bij complexe zorgvragen;
2. Procesregie om ervoor te zorgen dat alle hulpverleners/partners die nodig zijn voor een doorbraak tot een gezamenlijk plan komen en dit ook uitvoeren;
3. Leren van vastgelopen zorgvragen door de door het RET behandelde casuïstiek met enige regelmaat te evalueren met betrokkenen;
4. Signaleren en adviseren door de door het RET behandelde casuïstiek te analyseren en ontwikkelingen en knelpunten voorzien van een advies (boven)regionaal te agenderen.

Uit te werken in de regiovisie:

- Werk uit hoe invulling wordt gegeven aan de randvoorwaarden uit het borgingsdocument:
 - Werk expliciete afspraken uit over de samenstelling en capaciteit van het RET (o.a. een kernteam en eventueel flexibele schil);
 - Maak afspraken over samenwerking binnen het team en over overlegstructuren binnen het team en met andere partijen en gremia in de regio;
 - Maak expliciet hoe jeugdigen, ouders en verwijzers betrokken worden bij overleg van het RET;
 - Heb aandacht aan de vindbaarheid van het RET, niet alleen voor gemeenten en andere verwijzers, maar ook voor jeugdigen en ouders zelf;
 - Organiseer bestuurlijk commitment met de betrokken partijen van het RET en leg dit vast in afspraken (zoals een convenant).
 -

In Friesland is het RET ondergebracht bij SDF - Sociaal domein Friesland. SDF ontvangt de subsidie voor de organisatie en doorontwikkeling van het RET en legt verantwoording af over de besteding ervan. In tegenstelling tot veel andere regio's kent Friesland een team dat uit onafhankelijke experts bestaat, in plaats van experts verbonden aan een instelling of organisatie.

Om de jeugdhulp in de regio te blijven verbeteren, is het van belang dat in de regiovisie wordt beschreven hoe gemeenten met partners in de regio samenwerken om bij te dragen aan de doelen van het regionale expertteam. De regiovisie kan zo voorzien in een gemeenschappelijk beeld over de positionering van het regionale expertteam binnen de regio, de benodigde samenwerking van het regionale expertteam met de praktijk en de wijze waarop analyses van het expertteam leiden tot zicht op en wegnemen van hiaten in het zorglandschap en een lerende praktijk.

RET's kunnen een rol spelen bij complexe of vastgelopen casuïstiek, zowel door inhoudelijk te adviseren, als door te kijken naar beschikbaarheid van passende ondersteuning of samenwerking tussen betrokken partijen. In de praktijk ontbreekt het RET nog vaak aan doorzettingsmacht (dit kan een bewuste keuze zijn), of is onduidelijk hoe hun adviezen zich verhouden tot andere betrokken partijen. Dit kan de effectiviteit beperken.

Aandachtspunten en tips:

- Waar wordt het RET functioneel ondergebracht? Is er een regionale uitvoeringsorganisatie of een faciliterende gemeente?
- Werk afspraken over processen en werkwijzen nader uit:
 - Hoe en door wie kan het RET ingeschakeld worden? Wanneer moet het RET ingeschakeld worden?
 - Wie zitten er standaard aan tafel? Hoe wordt expertise flexibel betrokken? Hoe wordt geborgd dat het ook voor jeugdigen en ouders een veilige setting is om hun verhaal te delen?
 - Wat gebeurt er met de adviezen van het RET? Zijn deze bindend (doorzettingsmacht), of enkel richtinggevend? Heeft het RET mandaat om zelf zorg in te zetten?

-
- Werk ook afspraken over signaleren en adviseren, en leren van vastgelopen zorgvragen nader uit:
 - Wanneer, in welke vorm en voor welke doelgroep rapporteert het RET over inzichten in signalen en knelpunten?
 - Hoe kan het RET betrokken worden bij sturing op het zorglandschap, de (door)ontwikkeling van zorgvormen en verbeteren van lokale en regionale samenwerking? Kijk bijvoorbeeld samen met het RET naar één op één plaatsingen of regionale maatwerkovereenkomsten, om eventuele lacunes in het zorglandschap te signaleren.
 - Hoe worden inzichten en lessen structureel geborgd?

In Flevoland heeft het RET geen mandaat, maar inhoudelijk primaat: gemeenten en aanbieders hebben afgesproken dat wanneer het RET advies geeft over complexe casuïstiek, dit leidend is en hier enkel beargumenteerd van mag worden afgeweken. In Friesland zijn de adviezen van het RET bindend.

Bovenregionale expertisenetwerken

Bovenregionale expertisenetwerken werken samen met zorgprofessionals, jeugdhulpaanbieders, ervaringsdeskundigen, het onderwijs, wetenschappers, gemeenten, regio's en regionale expertteams aan het verbeteren van het (boven)regionale zorglandschap om steeds beter passende jeugdhulp te kunnen organiseren voor jeugdigen met complexe multiproblematiek. Het organiseren of faciliteren van deze netwerken is geen verplicht onderdeel van de Wvbj, maar wel logisch om in samenhang te beschouwen met de RET's en andere ontwikkelingen uit de regiovisie.

De acht bovenregionale expertisenetwerken hebben als doel eraan bij te dragen dat er geen jeugdigen tussen wal en schip vallen, door lokale en regionale partners, waaronder de RET's, te ondersteunen bij het bieden van passende ondersteuning en door een lerend netwerk te vormen. In Noord-Holland brengt het BEN specialistische kennis samen en voegt dit toe aan de behandelpraktijk binnen de lokale en regionale jeugdhulpstructuur én ze kan een financiële impuls geven om voor de meest complexe kinderen tot passend aanbod te komen, bijvoorbeeld door een garantstelling of bijdrage aan tijdelijke leegstand in een nieuwe kleinschalige voorziening. De regio kan via het RET expertise vragen vanuit het BEN, of het RET kan voor maatwerkoplossingen een aanvraag indienen.

In Limburg heeft gemeente Roermond mandaat over het BEN. Het BEN stelt jaarlijks een jaarplan op waarin zij aangeeft welke acties zij gaat ondernemen.

In Drenthe is op bovenregionaal niveau (3 Noord) een uitvoeringsagenda opgesteld waarin onder andere voor verschillende schaarse zorgvormen wordt verkend of bovenregionale afspraken mogelijk zijn. Dit betreft klinische voorzieningen, O3M voorzieningen, gesloten jeugdhulp en forensische voorzieningen. De aanbieders van deze schaarse zorgvormen onderschrijven de Drentse visie en geven hier invulling aan.

De bovenregionale expertisenetwerken hebben ook een rol in de inzet van ervaringsdeskundigen. Zorg voor een duurzame inbedding van netwerken van ervaringsdeskundigen, jeugdigen en ouders in het landsdeel.

3. Tot slot

Het uitgangspunt van de Wvbj is dat de regiovisie voldoende concreet is om als basis te dienen voor een strategie voor de inkoop van specialistische jeugdhulp en afspraken over de wijze waarop administratieve processen voor deze jeugdhulpvormen in de regio worden geharmoniseerd. Dat betekent dat de visie niet alleen richting geeft, maar ook handvatten biedt voor vertaling naar en concretisering in de praktijk.

Concrete handvatten voor de praktijk

Een bruikbare regiovisie fungeert als kader of kapstok, geeft richting en stelt prioriteiten. Het zo SMART mogelijk formuleren van ambities en doelen kan helpen om de vertaalslag naar de uitvoering te maken en om duidelijk te maken welke transformatie of veranderingen de regio wenst te zien.

Prioritering is hierin belangrijk. Hoewel regio's voor meerdere opgaven staan, is het gelijktijdig oppakken van een veelheid aan uitdagingen niet altijd effectief. Bewuste keuzes in prioritering helpen om gericht stappen te zetten en biedt duidelijkheid aan aanbieders, gecertificeerde instellingen, het onderwijs en andere partners over de gewenste ontwikkelingen.

Het verdient aanbeveling om de belangrijkste elementen die de Wvbj verplicht stelt zo veel mogelijk in één document vast te leggen. Dit draagt bij aan overzicht. Waar op een later moment nadere uitwerking plaatsvindt, is het van belang dat de samenhang met de regiovisie expliciet blijft.

Bedenken, doen, evalueren en veranderen

Een lerende aanpak is onmisbaar: bedenken, doen, evalueren en veranderen waar nodig, om de gewenste beweging te maken. Door structureel te reflecteren op wat werkt en wat niet, ontstaat ruimte om afspraken aan te scherpen en nieuwe oplossingen te verkennen. Het actief betrekken van de praktijk is hierbij essentieel.

Het opstellen van een regiovisie is wat ons betreft dan ook geen eenmalige exercitie. De praktijk is dynamisch en niet alles is vooraf te overzien. Zo is niet altijd direct duidelijk welke afspraken nodig zijn of welke gemaakte afspraken in de praktijk juist onvoldoende concreet of niet helpend zijn. Houd ruimte om bij te stellen wanneer de praktijk daar om vraagt.

Om dit leerproces te faciliteren wordt nog nagedacht over hoe we een vind-/verzamelplaats van regiovisies kunnen inrichten, waar regio's elkaars visie kunnen bekijken ter lering en inspiratie.

Het is daarom raadzaam de regiovisie periodiek te herijken, bijvoorbeeld na één of twee jaar. Niet om een volledig nieuwe regiovisie op te stellen, maar bijvoorbeeld in de vorm van een evaluatie en actualisatie met betrokkenheid van de praktijk en bestuurders. Daarmee wordt het geen statisch document, maar een levend instrument dat regio's ondersteunt bij het realiseren van de gewenste beweging in de beschikbaarheid en continuïteit van specialistische jeugdhulp.

Bijlagen checklist

Checklist verplichte onderdelen van de Wvbj

Regionale afstemming over schaarste

Beschrijf de wijze waarop het regionaal inkopen van de aangewezen vormen van jeugdhulp vorm krijgt.

Maak afspraken over overlegstructuren, mandaat, besluitvorming en de wijze van sturing en verantwoording.

- Hoe wordt in de praktijk verbinding, samenwerking en uitwisseling van kennis en informatie tussen gemeenten en met aanbieders en professionals gefaciliteerd, zowel in de uitvoering als ambtelijk en bestuurlijk (welke gremia, platforms of werkwijzen zijn er om op voort te bouwen)?
- Hoe is besluitvorming regionaal ingericht? Wordt er bijvoorbeeld gewerkt met mandaat op regionaal niveau, of vindt besluitvorming plaats in de individuele colleges?
- Op welk niveau wordt bijgestuurd als doelen niet worden bereikt of als er sprake is van onduidelijkheid of tegengestelde belangen?
- Leg vast hoe jeugdhulpaanbieders en professionals bij dit gesprek worden betrokken, zodat deze afspraken voor alle partijen duidelijk zijn en men elkaar hierop kan aanspreken.

Beschrijf de wijze waarop regionaal uitvoering wordt gegeven aan monitoring en relatiemanagement, en afspraken met jeugdhulpaanbieders en gecertificeerde instellingen over door hen aan te leveren gegevens voor verantwoording en evaluatie.

Met inspraak voor jeugdigen en ouders

Beschrijf in de regiovisie op welke wijze jeugdigen en ouders zijn geconsulteerd en hoe hun input is meegenomen en verwerkt

Bovenregionale afstemming

Maak afspraken over overlegstructuren en de wijze waarop regio's elkaar informeren, gezamenlijke sturing en verantwoording:

- In welke situaties, in welk stadium en via welke kanalen informeren regio's elkaar wanneer - of inventariseren zij of - hun inkoopplannen gevolgen (kunnen) hebben voor de beschikbaarheid of continuïteit van jeugdhulp buiten de eigen regio?
- Hoe wordt dreigende discontinuïteit bij een bovenregionale aanbieder of gecertificeerde instelling tijdig gesignaleerd?
- Hoe wordt in de praktijk verbinding, samenwerking en uitwisseling van kennis en informatie tussen regio's gefaciliteerd, zowel in de uitvoering als ambtelijk en bestuurlijk?
- Op welk niveau wordt bijgestuurd als beschikbaarheid of continuïteit in het geding komen of er geen overeenstemming kan worden bereikt ten aanzien van tegengestelde belangen?

Checklist verplichte onderdelen van de Wvbj

Verbinding met lokaal georganiseerde jeugdhulp

Maak afspraken over de wijze waarop in de praktijk afstemming en samenwerking tussen gemeenten wordt gefaciliteerd, zowel in de uitvoering als ambtelijk en bestuurlijk.

Geef concrete uitwerking aan de samenhang tussen lokale en regionale voorzieningen, zodat dit voor gezinnen en jeugdigen een doorlopende lijn is.

Maak afspraken over de wijze waarop verbinding wordt gelegd tussen lokaal gecontracteerde of gesubsidieerde jeugdhulp en regionaal ingekochte jeugdhulp.

- Maak bijvoorbeeld afspraken over de wijze van (door) verwijzen, informatie-uitwisseling, afspraken over (warme) overdracht, de werkwijze bij op- en afschalen en regie.
- Hoe en op welk niveau wordt bijgestuurd als zorg stagneert of als zorg onvoldoende op elkaar is aangesloten/ afgestemd?
- Hoe wordt geborgd dat lokale en regionale hulp elkaar versterken en dat er naast en met elkaar gewerkt kan worden?

Verbinding met landelijk georganiseerde jeugdhulp

Maak afspraken over de wijze waarop gemeenten en regio's elkaar informeren over en betrokken zijn bij landelijk georganiseerde jeugdhulp.

- Hoe wordt in de praktijk verbinding en samenwerking ten aanzien van landelijk aanbod tussen gemeenten en regio's gefaciliteerd, zowel in de uitvoering als ambtelijk en bestuurlijk?
- Op welk niveau wordt bijgestuurd als beschikbaarheid of continuïteit in het geding komen?

Benoem expliciet de wijze waarop het landelijk aanbod in het LTA aansluit op het regionale of lokale aanbod van jeugdhulp. Houdt daarbij rekening met de verschillende typen aanbod in het LTA.

Expliciteer de uitgangspunten en afspraken met lokale en regionale aanbieders over de verbinding met het landelijk aanbod om op- en afschaling mogelijk te maken.

Checklist verplichte onderdelen van de Wvbj

Verbinding met aanpalende beleidsterreinen

Maak expliciet welke lokale en regionale opgaven raken aan aanpalende beleidsterreinen, zoals ouderproblematiek die leidt tot problemen bij jeugdigen (woonproblematiek, verslaving, schulden, ggz-problematiek) of de overgang van 18- naar 18+.

Maak ook expliciet welke lokale en regionale opgaven raken aan het onderwijsdomein.

Maak afspraken over de wijze waarop gemeenten en regio's elkaar informeren over en aangehaakt zijn bij aanpalende beleidsterreinen en het onderwijs.

- Hoe wordt in de praktijk verbinding en samenwerking met andere beleidsterreinen en het onderwijs georganiseerd, zowel in de uitvoering als ambtelijk en bestuurlijk?
- Identificeer relevante overlegstructuren en leg vast hoe verbinding hiermee wordt vormgegeven.

Aanpak wachttijden en de wijze van formuleren maximaal aanvaardbare wachttijden

Maak (bindende) afspraken met aanbieders over het registreren en aanleveren van wachttijdinformatie (inclusief eenduidige definities en wijze van registratie) zodat de beschikbare informatie zuiver, volledig en betrouwbaar is. Maak ook afspraken over wie verantwoordelijk is voor het beheren, delen en interpreteren van de wachttijdinformatie. Beschrijf expliciet hoe in de regio gehandeld wordt ten aanzien van wachttijden, zoals wanneer er sprake is van voorrang of wanneer inzet van schaarse jeugdhulp wordt geprioriteerd, wanneer regie/coördinatie wordt ingezet (en door wie) en wanneer welke partijen worden geïnformeerd of betrokken.

Maak expliciet welke definities en afspraken over maximaal aanvaardbare wachttijden de regio hanteert.

Regionale expertteams

Werk uit hoe invulling wordt gegeven aan de randvoorwaarden uit het borgingsdocument:

- Werk expliciete afspraken uit over de samenstelling en capaciteit van het RET (o.a. een kernteam en eventueel flexibele schil);
- Maak afspraken over samenwerking binnen het team en over overlegstructuren binnen het team en met andere partijen en gremia in de regio;
- Maak expliciet hoe jeugdigen, ouders en verwijzers betrokken worden bij overleg van het RET;
- Heb aandacht aan de vindbaarheid van het RET, niet alleen voor gemeenten en andere verwijzers, maar ook voor jeugdigen en ouders zelf;
- Organiseer bestuurlijk commitment met de betrokken partijen van het RET en leg dit vast in afspraken (zoals een convenant).

Platform-sociaaldomein.nl
Nassaulaan 12, 2514 JS Den Haag
Postbus 30435, 2500 GK Den Haag

Ondersteuningsteam Zorg voor Jeugd

Gezinnen, kinderen en jongeren verdienen ondersteuning dichtbij hun dagelijks leven. Dat vraagt om een jeugdhulpstelsel dat samenwerkt, leert en doet wat echt helpt. OZJ ondersteunt regio's, gemeenten en hun partners daarbij. In de praktijk beweegt het veld niet altijd in dezelfde richting.

Precies daar werken wij: we brengen mensen en organisaties samen, maken knelpunten zichtbaar en helpen keuzes op elkaar af te stemmen. We leggen de verbinding tussen praktijk en beleid. Ook bij acute vragen.

We organiseren leerruimtes, brengen mensen bij elkaar en zorgen dat alle perspectieven gelijkwaardig aanwezig zijn waar besluiten worden genomen. Zo bouwen we stap voor stap mee aan een cultuur waarin leren, samenwerken en gedeelde verantwoordelijkheid gewoon zijn.

Voor meer informatie ga naar
de [website van OZJ](https://www.ozej.nl)

**VOOR
JEUGD &
GEZIN**

OZJ